

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Filosofie

Studijní program: Učitelství pro základní školy

Studijní obor Učitelství pro 2. stupeň základní školy
(kombinace) (Občanská výchova – Anglický jazyk)

HUDEBNÍ IDOLY DĚTÍ ŠKOLNÍHO VĚKU
Starší školní věk
MUSIC IDOLS OF SCHOOL AGE CHILDREN
Older school age

Diplomová práce: 2010–FP–KFL– 174

Autor:

Petra Hanková

Podpis:

.....

Adresa:

Liberecká 46

466 01, Jablonec nad Nisou

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Bubeníčková

Počet

stran	slov	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
103	20 500	17	10	0	34	5

V Liberci dne:

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce.

Datum

Podpis

P O D Ě K O V Á N Í

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce Mgr. Zuzaně Bubeníčkové, která mi věnovala čas a poskytla cenné připomínky a rady při psaní této práce.

Děkuji také dětem, které se zúčastnily výzkumného šetření a zaměstnancům, kteří s výzkumem souhlasili a ochotně mi pomohli najít vhodné respondenty.

Veliký dík patří také mé mamince Ludmile Hankové a příteli Pavlovi Tkačíkovi za trpělivost, finanční a psychickou podporu, bez které bych nezvládla práci napsat. V nespolední řadě děkuji mé nejlepší kamarádce Radaně Peterkové za obrovskou psychickou podporu a důvěru, kterou ve mne všichni zmínění vkládali.

A N O T A C E

Diplomová práce pojednává o hudebních idolech dětí školního věku. Zaměřuje se na starší školní věk. Předkládá nástin vážné hudby a populárních žánrů, věnuje se podstatným psychologickým, sociologickým a filosofickým aspektům hudby a hudebních idolů a seznamuje s hudebními idoly pubescentů. Rozebírá dané téma a porovnává hudební idoly dětí z dětských domovů a dětí s hmotným zabezpečením z úplných rodin pomocí dotazníků a rozhovorů. Zabývá se podobou dnešních hudebních idolů a zkoumá, jaký vliv mohou mít hudební idoly na rozhodování, názory a jednání pubescentů.

ANNOTATION

The diploma thesis disserts upon the musical icons of school aged children. It is especially focused on older school age. It outlines both classical and popular genres, deals with the significant psychological, sociological and philosophical aspects of music and musical icons, presenting the musical icons of pubescent children. Moreover it compares the musical icons of children from children's homes with musical icons of those who live in complete families, being financially secured, by means of questionnaires and interviews. The thesis is focused on the appearance of the recent musical icons and examines the possible effect of these icons on decision-making, opinions and behavior of pubescent children.

ANNOTATION

Diese Diplomarbeit befasst sich mit Musikidolen der Schulkinder. Sie betont der Adoleszenz. Sie legt einen Abriss der klassischen Musik und populären Genres vor, widmet sich den wesentlichen psychologischen, soziologischen und philosophischen Aspekten der Musik und Musikidole und macht uns mit den Musikidolen der Jugendlichen bekannt. Sie analysiert mittels Fragebogen und Gesprächen das gegebene Thema und vergleicht die Musikidole der Kinder aus Kinderheimen und Kinder mit materieller Sicherung aus vollständigen Familien. Die Diplomarbeit befasst sich weiterhin mit dem Habitus der zeitgenössischen Musikidole und untersucht, welchen Einfluss diese Musikidole auf die Entscheidung, Einsichten und Handeln der Jugendlichen haben können.

OBSAH

OBSAH.....	6
ÚVOD.....	8
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1.1 Vymezení základních pojmů.....	10
1.1.1 Idolizace.....	10
1.1.2 Související terminologie	10
1.2 Charakteristika hudebních žánrů.....	11
1.2.1 Vážná hudba	11
1.2.2 Populární hudba	13
1.3 Psychologické a filosofické funkce hudby.....	16
1.3.1 Estetická složka hudby.....	16
1.3.2 Hudební vývoj dítěte.....	20
1.3.3 Psychologie hudebního vnímání.....	24
1.3.4 Muzikoterapie	27
1.4 Význam idolů ve vývojové psychologii a sociologii	30
1.4.1 Vývojové období školního věku	30
1.4.2 Význam hudby a idolů ve vrstevnické skupině	31
1.4.3 Projevy idolizace u dospívajících	34
1.5 Charakteristika vybraného souboru dětí.....	36
1.5.1 Děti z dětských domovů	36
1.5.2 Děti z úplných rodin s hmotným zabezpečením.....	37
2 METODOLOGICKÁ ČÁST.....	39
2.1 Vymezení výzkumného problému	39
2.2 Vzorek respondentů	40
2.3 Použité výzkumné metody	40
2.4 Vytyčení hypotéz	42
3 ANALYTICKÁ ČÁST.....	43
3.1 Předvýzkum.....	43
3.2 Sociodemografické údaje o dotazovaných respondentech.....	43
3.3 Význam hudby v životě respondentů.....	46

3.4	Oblíbené hudební styly	49
3.5	Idoly dětí školního věku.....	51
3.5.1	Hudební idoly dětí školního věku.....	52
3.5.2	Pohlaví hudebních idolů dětí školního věku.....	55
3.5.3	Hudební idoly a gender	55
3.6	Způsob uctívání hudebních idolů.....	57
3.6.1	Vliv médií na hudební idoly dětí školního věku.....	58
3.7	Podoba hudebního idolu a jeho tvorby.....	60
3.7.1	Vzhled hudebního idolu.....	60
3.7.2	Výběr hudby	60
3.8	Role hudby a hudebního idolu	61
3.8.1	Hudba a hudební idol jako módní ikona.....	61
3.8.2	Hudební idol jako příčina vzpoury	63
3.8.3	Hudební idol jako nositel lidskosti	64
3.8.4	Hudební idol jako symbol úspěchu.....	65
3.8.5	Hudební idol jako tvůrce postojů.....	66
Z Á V Ě R.....		70
J M E N N Ý R E J S T Ě Í K.....		72
S E Z N A M G R A F Ů		73
S E Z N A M L I T E R A T U R Y.....		74
I N T E R N E T O V É Z D R O J E.....		77
S E Z N A M P Ř Í L O H.....		79

ÚVOD

Člověk je ve svém životě ovlivněn mnoha faktory. Naše osobnost, povaha a názory se utváří a často také mění v průběhu celého života. Kromě nejdůležitějších osob, kterými jsou bezesporu rodiče, kamarádi a blízcí z našeho okolí, se necháváme ovlivnit dalšími činiteli. Téma mé diplomové práce jsem si zvolila pro to, že pro mne to byla právě hudba a hudební idoly, které velkou vahou přispěli k utváření mé osobnosti. Hudební idoly mne ovlivnily v mnoha věcech. V oblékání, celkové vizáži, ale i v tom, čemu jsem se věnovala ve svém volném čase. Hudba mi pomohla dokonce i ve škole. Například když jsem si vybírala téma závěrečné seminární práce před maturitní zkouškou ze základu společenského chování, svou práci o punkrocku jsem si vysloužila i uznání u paní učitelky, která, jak jsem pochopila, tento styl hudby vnímala jako hodně zvláštní. Mile mne svým přiznáním nakonec překvapila, když mi sdělila, že jsem tento hudební styl u ní „očistila“. Ve svém volném čase jsem se věnovala hře na hudební nástroj – konkrétně kytaru. Navštěvovala jsem pěvecký sbor a dokonce jsem působila nějaký čas v kapele Crazyheads, kterou jsem si založila se svými kamarádkami, a se kterou jsem absolvovala pár vystoupení. Naše skupina se ale bohužel po nějakém čase rozpadla kvůli nedostatku času a škole, kdy jsme se rozešly každá do jiného kouta republiky. Hudba a její možnosti mne dokázaly fascinovat. Přestože dnes již hudební idoly nehrají v mém životě tak významnou roli, jako tomu bylo na základní škole, hudba je neustále důležitou součástí mého života a pomáhá mi, pokud si potřebuji zpříjemnit volný čas, zrelaxovat nebo naopak doplnit energii.

Proč je důležité zabývat se právě hudebními idoly? Přestože rodiče hudební idoly svých dětí znají, nevěnují jim velkou pozornost. Jsou to ovšem velmi často právě hudební idoly, které jsou důvodem radikálních změn v oblékání a chování dětí, které některé rodiče trápí. Proto je velice důležité neopomíjet jejich význam, neboť mohou hrát v životě dětí podstatnou roli. Děti se odpoutávají od svých rodin a hledají vzor, který napodobují.

Jelikož se tyto znaky vztahují především na období na 2. stupni základní školy, práce byla doplněna podtitulem “Starší školní věk“. Jedná se o období pubescence, ve kterém jsou projevy idolizace nejsilnější.

Ústředním konceptem diplomové práce je téma hudebních idolů dětí školního věku. Diplomová práce bude rozčleněna na teoretickou, metodologickou a analytickou část. Tato práce se pokusí odhalit, jakých podob dnešní hudební idoly dětí nabývají a jak veliký vliv na ně mají.

Teoretická část vymezí důležité pojmy spojené s tématem diplomové práce. Bude se zabývat také psychologickou a filosofickou funkcí hudby a významem hudebních idolů ve vývojové psychologii a sociologii. Poskytne také charakteristiku oblíbených hudebních žánrů a vybraného vzorku respondentů. Teoretická část tedy vysvětlí podstatné pojmy a souvislosti nezbytné k pochopení významu hudebních idolů natolik, aby se mohla zvoleným tématem podrobněji zabývat a analyzovat jej.

Před samotnou analýzou ovšem přiblíží vybraný vzorek respondentů a popíše průběh prováděného výzkumu v metodologické části. Tato část obsáhne také hlavní a dílčí otázky výzkumu a stanoví hypotézy. Jedná se o kombinovaný výzkum. Data jsou sesbírána nejen z dotazníků, ale doplněna také rozhovory, které získané informace prohloubí a doplní.

Poslední částí diplomové práce bude analytická část. Získaná data zde budou zpracována, čímž dojde k potvrzení či vyvrácení hypotéz. Tato část se bude zabývat významem hudby v životě pubescentů, ale především tím, jakých podob nabývají a jaký je nejčastější způsob uctívání hudebních idolů. Data získaná z rozhovorů se poté zaměří na vliv hudební idolů na životy pubescentů. Do jaké míry jsou hudební idoly schopni ovlivnit jednání, rozhodování či postoje pubescentů.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Vymezení základních pojmů

Předtím než bude téma idolů dětí školního věku podrobněji analyzováno, je nezbytné vysvětlit základní pojmy, které objasní danou tematiku.

1.1.1 Idolizace

Pojem, který je bezesporu nutné vysvětlit, je idol. Ten je ústředním konceptem této práce. Idol je vzor, ke kterému děti vzhlížejí a který je jimi milován a obdivován. Podle slovníku cizích slov je idol „*uctíváná, zbožňovaná osoba, řidč. nepravý ideál*“. (Kraus, 2009, s. 336) Z této definice je zřejmé, jak veliký vliv mají idoly na životy dětí.

Velice důležitý pojem, kterému je pojem idol základem, je idolizace. Jedná se vlastně o proces zbožňování. Termín idolizace je cizího původu a je velmi obtížné najít jeho vysvětlení v odborné česky psané literatuře a jiných zdrojích. Proto je nejspolehlivější definicí anglický výraz pro proces idolizace, idolization: „*the act of idolizing, adoring or worshipping, especially to excess*“. (URL 1) V doslovném překladu tato věta znamená, že idolizace je akt zbožňování, obdivování nebo uctívání, obzvláště v přemíře. Jinými slovy řečeno, idoly představují osoby, které mají u dětí školního věku veliký respekt a mnohdy mají jejich slova větší moc než slova jejich rodičů. Idoly znázorňují pro děti to, co pro Křesťany znamená Bůh.

1.1.2 Související terminologie

Někdo si může pojem idolizace snadno zaměnit s pojmem idealizace. Význam tohoto slova tedy musí být objasněn. Idealizace je na rozdíl od idolizace zbožňování něčeho opravdu existujícího. Idealizovat znamená „*(vy)líčit (v uměleckém podání ap. n. ve vlastním názoru) něco, někoho jako lepšího než je ve skutečnosti*“. (Kraus, 2009,

s. 334) Přesto, že pojem idealizace nelze s pojmem idolizace zaměnit, je v tématu idolů dětí školního věku velice důležitý. Idoly dětí jsou totiž velmi často také idealizováni. Aniž by děti svůj idol osobně znaly, přisuzují mu ty nejlepší vlastnosti a mluví o něm v tom nejlepším světle. Zvláště o tomto bezmezném uctívání je také termín idolizace. Velice podobný a zároveň významný pojem představuje identifikace. Jedná se o nápodobu, kdy se jedinec ztotožňuje s modelem a snaží se projevovat jako on. (Vágnerová, 2005, s. 159) U hudebních idolů se tento jev objevuje především v podobě oblékání a vzhledu.

1.2 Charakteristika hudebních žánrů

Hudba se rozlišuje na dvě oblasti. Jedná se o rozlišení nejen odborné, ale i laické. Hudba se dělí na vážnou neboli klasickou, uměleckou a na druhé straně populární, neboli masovou, zábavnou, spotřební.

1.2.1 Vážná hudba

Vážná neboli klasická hudba je hudbou, která není obdivována dětmi školního věku. Je to hudba náročná na poslech, která vyžaduje hudební vzdělání. Jak Sedlák, který se odvolává na Michela, potvrzuje, symfonická a komorní hudba zaujímá podle výzkumů poslední místo v hudebních zájmech pubescentů. (Sedlák, 1990, s. 305)

Ovšem i skladatelé klasické hudby se nechali inspirovat populární hudbou, jazzem, folkem nebo rockem a naopak. V jazzu i rocku zapojili do své hudby symfonický orchestr např. kapely Deep Purple nebo Pink Floyd. Současná vážná hudba nemá žádné hranice. Skladatelé se drží tradiční koncepce klasické hudby, ale zasahují také do nových žánrů. Využívají také moderní způsob prezentace svých děl prostřednictvím internetu. Klasická hudba se objevuje i ve filmu. Významnou roli sehrála např. v úspěšném hororu Alfreda Hitchcocka Psycho. (Burrows (ed.), 2008, s. 384-385) Jednalo se o průlomovou filmovou hudbu, která přispěla k úspěšnosti a dramatizaci filmu.

1.2.1.1 Charakteristika vážné hudby

Název vážná hudba nepředstavuje náladu, kterou by měl být posluchač naplněn při jejím vnímání. Dílo vážné hudby může mít veselý obsah. Jedná se především o hodnotu hudebního projevu. Při jejím poslechu by měl být člověk oddávající se této hudbě plně soustředěn. (Macek, 1997, s. 985)

Klasická hudba je dnes chápána jako hudba odehrávající se na pódiu v koncertním sále za asistence symfonického orchestru, sólisty a dirigenta. Toto pojetí je ovšem celkem nové. Dříve se lidé nescházeli pouze kvůli hudbě, ale vnímali ji jako součást bohoslužby nebo dvorské zábavy. Počátky koncertů spadají do 17. Století, kdy se hudebníci začali scházet a společně hrát na veřejnosti i v soukromí. V Německu se stalo módou tzv. večerní zpívání ve veřejných budovách neboli Abendmusik. Placené koncerty se uskutečňovaly během občanské války v Anglii, kdy zmizela kostelní hudba. (Burrows (ed.), 2008, s. 37)

Symfonický orchestr řídí dirigent. V průběhu staletí dosáhnul orchestr dnešní podoby. Jeho součástí jsou smyčcové nástroje tvořící jádro orchestru, mezi které patří housle, violy, kontrabasy a violoncella. Rovněž sem patří dřevěné dechové nástroje prezentující flétny, pikolu, hoboje, anglický roh, klarinety, basklarinet, dva fagoty a kontrafagot. Někdy se objeví také saxofon a malý klarinet. Žest'ové nástroje prezentují lesní roh, trubka, tuba a trombon. Poslední sekci jsou bicí a klávesové nástroje. Mezi bicí se řadí velký buben, malý bubínek, tympán a palička, neboli nástroje blahozvучné a mezi nástroje samozvучné se řadí činely, tamburína a triangel. Samozvучné jsou také nástroje s vyladěným tónem představující xylofon, zvonkovou hru nebo zvony a kladívko. Bicím nástrojem jsou díky kladívkům dopadajícím na strunu také klávesové nástroje neboli klavír. V posledních letech se objevuje tendence vracet se ke starým nástrojům mající jemnější tón. Ze strunných nástrojů je to např. niněra, která se ovládá otáčením kliky. Tato klika rozezní kolečko a výšku tónů ovlivňují klávesy. Známějším klávesovým nástrojem jsou varhany nebo lesní roh, tzv. horna. (Tamtéž, s. 25-35)

1.2.2 Populární hudba

Právě populární hudba je hudbou, ve které prostřednictvím médií a hudebního průmyslu dochází k silnému zbožňování idolů, které dosahuje až davové psychózy¹. Příkladem je bezpochyby král popu Michael Jackson, který se stal idolem lidí po celém světě. (Rademacher, 2004, s. 137)

1.2.2.1 Charakteristika populární hudby

Moderní populární hudba je typem nonartificiální neboli neumělecké hudby, která vznikla kombinací tradičních forem evropské populární hudby s afroamerickou hudební kulturou a jazzem, společně s dalšími méně intenzivními impulsy z hudebních etnik. Zajímají se o ni převážně mladí lidé a některé styly populární hudby jsou typické svým dynamickým, někdy téměř agresivním pojetím. (Matzner, Poledňák, Wasserberger a kol., 1983, s. 233)

1.2.2.1.1 Historie a styly populární hudby

Populární hudba nevyžaduje oproti vážné hudbě žádné hudební vzdělání. Významný mezník v populární hudbě představují 50. léta, která souvisí s nástupem rock 'n' rollu. Rock 'n' roll znamenal v hudbě přímo revoluci. Přinesl nové podněty, které předchozí swing již vyčerpал, a stal se formou odporu mládeže proti přehnaně zbožné a strnulé společnosti. Protagonista tohoto stylu, Elvis Presley, byl_zpočátku kritizován za jeho provokativní řeč těla. Přesto se stal idolem mnoha lidí a rock 'n' roll se stal formou protestu. Texty prezentovaly velmi otevřeně názory a pocity mladých lidí, pubescentů nevyjímaje a při jeho poslechu docházelo k ničení koncertních sálů a kin. Významnou úlohu sehrál i nový typ gramofonové desky, kterou začali používat disc jockeyové²,

¹ Stav, kdy je jedinec ovládán davem a chová se tak, jak by se za normálních podmínek nechoval. V davu se cítí bezpečně. Velmi často se v tomto stavu projevují primitivní pudy jedince.

² Člověk, který pouštěl předem připravenou populární hudbu z gramofonových desek.

čímž vzrostl jejich význam. Rock způsobil obrovskou prodejnost desek. (Tamtéž, s. 243)

Dalším stylem populární hudby se stal beat, který vznikl v 60. letech v Anglii. Idolem této doby a symbolem tohoto stylu se stala britská skupina Beatles. V této době působil na scéně také obdivovaný Bob Dylan, který svými texty vyjadřoval názor na společnost, čímž vznikla společensky angažovaná folková píseň. Vrcholem tohoto protestu se stal festival hnutí hippies Woodstock neboli slavnost za mír. Hudba 60. let byla bohužel často spojována také s užíváním drog.

Celá akce Woodstock byla komercializována. Právě této komerci se rock snažil vyhnout. Skupina Rolling Stones v čele s Michaellem Jaggerem, která na scéně působí rozruch od 60. let až dodnes, mnohdy šokovala svými otevřenými názory. Idolem rockové scény se stal také Jimi Hendrix, který v 70. a 80. letech ovlivnil rockový styl hudby svou virtuózní hrou na elektrickou kytaru.

Rock ovlivnil mnoho směrů. V 70. letech vzniklo hnutí punk, které svůj odpor proti společnosti vyjadřuje nejen hudbou, ale i stylem oblékání, účesy a vystupováním. Rozmanitými styly představující např. rap jsou typická 80. a 90. léta. V souvislosti s nástupem techniky se v hudbě objevuje i počítač a syntetizér³. Příkladem takové hudby je techno. (Rademacher, 2004, s. 132-137)

Techno je elektronická taneční hudba založená na výrazném rytmu a rychlém tempu. Hudební jednotka, která se neustále opakuje, v posluchači vyvolává napětí, které může přejít až do tranzu. Techno hudbě chybí ovšem melodie včetně hudebních nástrojů, vše je produkováno elektronikou, a ani zvuky se jim nepodobají. (URL 2) Dnes populární hudbu představuje, stejně jako techno, taneční styl zvaný house music. Hudba, jejíž podstatou je opakovaný rytmus, byla vymyšlena DJs v 80. letech 20. století. Představuje bicí automat doplněný zvýrazněným basovým bubnem na každé době v taktu. (URL 3) Tyto styly znázorňují hudbu, která je založená na elektronice. Produkuje ji osoba, který ovšem nezpívá a ani nehraje na žádný hudební nástroj. Moderním populárním stylem je ale také hudba, kde je využíván hlas. Tento styl, jehož základem je DJing a rap,

³ Elektronické zařízení k produkci hudby.

představuje hip hop. DJ, který pouští hudbu, mixuje skladby nebo do nich vkládá atypické zvuky a rapper, můžeme se také setkat s pojmem MC- Master of Ceremony, do této hudby zpívá, respektive vkládá verše. K hip hopu patří také tanec blízký akrobacii, zvaný breakdance, ale i grafické malby graffiti a beatboxing, neboli hudba, především zvuk bicích, předváděná ústy. (URL 4) Rap ovšem může být také stylem hudby bez hudebního doprovodu, doprovázený pouze beatem (stereotypní puls). Jde o rytmicky mluvené rýmy, hru se slovíčky. Lze jej proto zařadit pod poezii, prózu nebo mluvení. Velice často je ovšem spojován a někdy zaměňován s hip hopovou kulturou. (URL 5) Rhythm nad blues, dnes známý spíše pod pojmem R&B, je dnes populárním stylem, který byl ovlivněn mnoha jinými styly, např. pop rockem. Původně tento styl představoval basovou kytaru, saxofon, bicí a klávesové nástroje, dnes se ovšem tento druh hudby dostal do hlavní komerční sféry a je ovlivněn také hip hopem. Nelze opomenout ani jeho vliv do dnes nejrozšířenějšího stylu hudby, pop music. (URL 6) Právě pop music, termín často nesprávně zaměňovaný s populární hudbou, je dnes populární hudbou, která se produkuje za účelem získání co největšího úspěchu u co nejpočetnější masy lidí. Tato hudba není náročná na poslech a její struktura je velmi předvídatelná. Každý song má refrén a sloky, které jsou založeny na jednoduchém textu. Pop music bývá často kombinován s dalšími styly (např. pop-rock), což předurčuje směr pop music. (URL 7) Pop music je nejrozšířenějším hudebním stylem prezentovaným v masmédiích.

Jedním z nejvýznamnějších zpěváků pop music v České republice, který již od 60. let úspěšně působí na české scéně, je Karel Gott. Jeho kariéra byla úspěšně odstartována v soutěži „Hledáme nové talenty“ v roce 1958. Tímto vystoupením si zajistil spolupráci s orchestrem K.Krautgartnera a angažmá v divadle Semafor. Jeho úspěšná kariéra pokračovala koncerty, mnoha vystupování v televizních pořadech, festivalech atd. Roku 1963 zvítězil v anketě Zlatý slavík ⁴.(Matzner, Poledňák, Wasserberger a kol., 1990, s. 162) Nejvyšší ocenění získává v této anketě celou řadu let. Nejedná se ale pouze o tuto anketu. Ocenění získává i v anketách výhradně dětských. V roce 2008 převzal cenu JETIX Kids Awards v kategorii osobnost roku a v nejoblíbenějších

⁴ Anketa o nejoblíbenější českou a slovenskou zpěvačku, zpěváka a skupinu, ve které hlasuje veřejnost. Dnes se tato anketa nazývá Český slavík.

zpěvácích získal třetí místo. (URL 8) Tyto ceny vyhlašuje televize JETTIX, což je televizní kanál pro děti od 4 do 16 let vysílající seriály, filmy, hudební a sportovní pořady. Obdobné oblibě se těší zpěvačka Lucie Bílá, která působí na scéně populární hudby od 80. let a stejně jako Karel Gott získává řadu let významná ocenění v anketě Český slavík a v již zmíněné anketě JETTIX Kids Awards obsadila v roce 2008 třetí místo.

Kromě rozlišení hudby na populární a vážnou, se hudba dělí také na artificiální a nonartificiální. Artificiální hudba představuje hudbu, která předpokládá uměleckou a estetickou hodnotu, zatímco nonartificiální není za tímto účelem vytvořena. To ovšem neznamená, že tyto hodnoty nemůže mít. Oba druhy hudby se navzájem ovlivňují. Na druhou stranu, roste propast mezi nimi. Především v pop music se negativně odráží dopad médií a výrobců hudebních nosičů, kdy hudba mnohdy spadá do oblasti kýče. Tím, jak je tato scéna široká, je velice obtížné zde uplatňovat prvky hudební estetiky. (Poledňák, 2006, s. 156)

1.3 Psychologické a filosofické funkce hudby

1.3.1 Estetická složka hudby

Hudba působí na naše city a zanechává v nás určitý dojem. Pokud si posluchač pouští hudbu z vlastního popudu, vybírá si hudbu, která se mu jeví jako krásná. Krásná v případě hudby znamená, být schopná v nás vzbudit estetický stav. Estetika neboli nauka o krásnu se dělí na krásno přírodní a umělecké, které je výtvořem lidským. (Zich, O., 1981, s. 227-228) V estetice je krásno velice důležitý pojem. Jedná se ovšem o velice složitý pojem. Lidem se jeví krásné různé věci. Estetický subjekt neboli člověk, který se nechal objektem oslovit, se zaměří na estetično, které estetický objekt obsahuje. Estetický objekt je něco, co v subjektu vyvolá pozornost svou originalitou a jinakostí. Je to něco, co se vymyká všední každodennosti a zaujme subjekt svou zvláštností natolik, že mu věnuje pozornost. Estetický objekt ovšem nemusí být krásný. Zaujme-li nás i něco, co není prvoplánově krásné, např. tvář poznamenaná nemocí. Tím, že v nás

tento objekt vyvolá pocity, které hodnotíme na nejrůznější škále, např. krásné- ošklivé, nevšední-vkusné, nápadné-nenápadné, se stává estetickým objektem. Stejný princip funguje v hudbě. Např. v moderním stylu hudby v rapu se rezignuje na text vhodný ke zhudebnění dle tradiční formy poezie a nahrazují je i novinářskými a reklamními texty. Krása je spatřována v repetitivní monotónnosti, vysoké hlasitosti nebo drásavých výrazných zvucích. Aby se ovšem stal objekt estetickým, musí existovat subjekt, který na objekt reaguje a hodnotí jej na škále libé-nelibé. Tímto stavem neboli objekt-subjektovým vztahem vzniká estetično. (Poledňák, 2006, s. 87-90)

Estetické stavy umělecké jsou dva: umělecký dojem, který je pasivní (například požitek) a umělecké tvoření, které je aktivní. Umělecké stavy doplňuje i umělecké hodnocení vycházející z estetiky a filosofie umění.

1.3.1.1 Hudební estetika

Estetika zabývající se uměním se dělí na všeobecnou a odbornou. Do odborné estetiky patří umělecké obory, tedy i estetika hudby. (Zich, O., 1981, s. 228) Hudební estetika byla jako speciální estetika prezentována od 18. století. Ačkoliv se již předtím objevily poznatky, které patří do této oblasti, nebyly ovšem zkoumány za tímto účelem. Např. Platón považoval některé tóny v hudbě za důležité v oblasti mravnosti a mužských ctností. (Poledňák, 2006, s. 47)

Hudební estetika má stejně jako estetické stavy umělecké dvě části: Hudební dojem a hudební tvoření. Součástí je také hudební hodnocení. (Zich, O., 1981, s. 228) V estetice se upřednostňuje hudba vyšší neboli duchovní, zatímco účel relaxace, pobavení a nenáročnosti je v pozadí. U posluchačů je tomu právě naopak. Tento fakt ovšem vede k podceňování možných estetických kvalit muzikálů, popových písniček, dechovek, country, techna apod. (Poledňák, 2006, s. 105)

Hudební estetika představuje soubor komplikovaných a obsáhlých zjištění, hypotéz, úvah týkající se filosofie, obecné estetiky, muzikologických oborů, hudební kritiky, tvůrčích a stylových manifestů a polemik. Právě poslední oblast označovaná jako estetika-program je také součástí hudebně estetického myšlení. (Tamtéž, s. 17) Estetika-

program představuje názory samotných umělců na dílo, tvorbu umělce, umělecké skupiny či školy. Estetika- program ovšem není vědním oborem, jelikož umělec hodnotí subjektivně, spontánně ze svého pohledu. Většinou tím také vyjadřuje svůj postoj k ostatním trendům. (Tamtéž, s. 21)

Hudba je uměním časovým (probíhá v čase reálně nebo ideálně v případě, že si ji představujeme). V tomto čase je vnímán hudební materiál, tj. tóny a jejich skupiny. Hudební materiál je psychický. Tato psychičnost má stránku senzualistickou a intelektualistickou. Senzualistickou stránku představují tóny v našem vědomí. Mimo vědomí neexistují tóny, ale pohybující se hmota, kterou se zabývá akustika. Druhou, intelektualistickou stránkou se rozumí tyto tóny, které duševně zpracováváme a chápeme. (Zich, O., 1981, s. 231-232) Oproti Otakaru Zichovi vnímá Jaroslav Zich ve svém díle Kapitoly a studie z hudební estetiky⁵ sledování hudby jako duševní proces, ve kterém vjemové prožívání představuje uvědomování si melodie, rytmu ve smyslovém vjemu. Hudební útvary se odehrávají v materiálu, které představují nástroje nebo hlasy. (Zich, J., 1987, s. 10)

Smyslovým činitelem je v hudbě zvuk. Jeho intenzita má dva krajní body. Ticho neboli žádné podráždění a naopak silný zvuk, který může způsobit i bolest. Tento zvuk je dále dělen na nehudební neboli šramot (patří sem především bicí nástroje) a zvuk hudební neboli tón, který má svou výšku, je zřetelný a většinou příjemný. (Zich, O., 1981, s. 237-238)

1.3.1.2 Apercepce hudby

Posluchač, pro kterého je poslech hudby estetickým zážitkem, přichází do kontaktu s hudbou ve třech rovinách. Jedná se o hudební percepci, apercepci a recepci. Při percepci posluchač hudbu vnímá smysly a dochází přitom k počátečnímu zpracování. Další rozpracování díla, kdy jedinec hudbu vnímá a nechá ji na sebe působit

⁵ Poledňák označuje toto dílo za studium prostředků interpretačního umění než za dílo soustředěné na hudební estetiku.

natolik, že dojde k určité reakci, se nazývá apercepce. Recepce pak nakonec označuje to, jak danou hudbu přijme společnost. Pojem, který je estetice nejbližší, je druhý stupeň neboli apercepce, kdy se posluchač na hudbu soustředí a nechá ji na sebe působit. (Poledňák, 2006, s. 247) Toto ovšem značně ovlivňuje aktuální rozpoložení jedince, podmínky poslechu dané hudby a to, jak citlivý a empatický posluchač je. Hudba velkou měrou podněcuje emoce. Pokud posluchač vnímá hudbu opravdu silně, dokáže v něm vyvolat hluboké city. Někteří lidé se při hudbě mohou i rozplakat. Jedná se o tzv. emocionální nákazu, kdy jí přisoudí větší citový obsah než hudba doopravdy má. (Tamtéž, s. 254) Jelikož hudba rozvíjí fantazii, lidé si při jejím poslechu mohou ve své fantazii promítat vlastní zážitky, které jsou i nepříjemné a hudba tak může mít pro posluchače osobní význam. Je ovšem otázkou, nakolik lidé vnímají obsah hudby. Jak uvádí Poledňák (2006), hudba je dnes všudypřítomná, což má za následek bezděčné vnímání hudby. Hudba se objevuje v hypermarketech, autobusech, veřejných prostorách, téměř všude kolem nás. To má za důsledek to, že mladí lidé vyhledávají odlišný způsob apercepce hudby, mezi které se řadí i zdravotně závadná hlasitá hudba, která je mnohdy na hranici poškození sluchu. (Tamtéž, s. 257-258)

Estetické vnímání hudby ovlivňují nejen prostředky při produkci hudby, jakými jsou např. tempo, výška a délka tónu nebo dynamika⁶. Interpret přizpůsobuje podání hudby i prostředí, ve kterém hraje. Například v divadle a na koncertě v malém sále nebo v nahrávacím studiu, kde se hudba k obecnstvu dostane skrze technické zařízení. Interpreti, kteří s mikrofonom často pracují, musí využít jeho výhod a nenechat vše pouze na hudebním režisérovi⁷. Mezi hlavní výhody mikrofону patří překonání vzdálenosti. (Zich, J., 1987, s. 96) Publikum, které je od pódia dále, slyší skladbu stejně jako ti, kteří jsou blíže na rozdíl od hudby bez mikrofónu, kterou distance ovlivňuje a může znít každému jinak. Právě hudební idoly popové scény, které jsou oblíbené u dětí školního věku, velmi často využívají mikrofónu, jelikož často vystupují v rámci koncertů nebo festivalů. Pracují s ním za účelem přiblížení se k publiku.

⁶ Dynamika v hudbě představuje hlasitost.

⁷ Hudební režisér zajišťuje správné nastavení mikrofónů, reguluje zvuk tak, aby jednotlivé složky byly zřetelné a vyrovnané a řídí dynamiku.

Aby hudební výkon zanechal estetický a obsahový dojem, musí se splnit základní předpoklady, mezi které patří zřetelnost a výraznost hudebních myšlenek, vyváženost hudební sazby, stavba celku, kvalita zvuku a zřetelnost a výraznost básnického slova. Znamená to tedy, že melodie musí být srozumitelná, s čímž souvisí použití správných akordů. Těmito akordy vytváří hudební těleso určitý druh zvuku typický pro to, co se snaží vyjádřit a jakou atmosféru chce navodit. Básnické slovo je důležité především u vokálních druhů. Tyto předpoklady jsou obsaženy v kombinování a výběru prostředků při hudební tvorbě. (Tamtéž, s. 101-102) Zhudebněné slovo/text hraje v hudbě také významnou roli. Text je většinou v rovnováze s hudbou a zdůrazňuje tak její atmosféru a účinek. Hudba i text mohou fungovat i samostatně, změní se tím ovšem výsledný efekt. Zvýraznění nebo ozvláštnění díla nabízí vícehlasá hudba, při které je text hudby zpíván v různých časových intervalech několika hlasy. Může se jednat o stejný nebo odlišný text. Stejný význam mají i instrumentální hlasy, které slouží k popření, především ovšem ke zdůraznění textu. Vokální projevy společně s instrumentálním doprovodem, které výrazně ovlivňují působení hudebního počínu, jsou charakteristické pro písničku. Na hranici hudby z pohledu vokálního projevu je dnes velmi oblíbený rap. Zpěv je výsledkem hudebního podkladu založeného na rocku či popu a nadšené rytmické recitace. Hudba vokální je spoluprací hudby a literatury, speciálně poezie. Hudební skladatel hudbu komponuje na základě textu, kdy se jedná o zhudebňování slova/textu nebo v opačném případě tvoří text na již zkomponovanou hudbu. (Poledňák, 2006, s. 239-240)

1.3.2 Hudební vývoj dítěte

Při poslechu krásné hudby dochází nejen k aktivizaci těla a pohybovému vyjádření, ale také k zamyšlení, k rozvoji představivosti, fantazie a uvolnění. Člověk skrze hudbu vyjadřuje svůj názor a utváří si určitý pohled na svět.

Dítě ovšem tohoto stádia nedosáhne okamžitě. Hudební vývoj závisí na mnoha faktorech, mezi které nepochybně patří jeho zájmy, vloh, ale i výchovné prostředí dítěte. Velmi důležitou roli hrají právě vlohy dítěte, které jsou vrozeným předpokladem pro rozvoj schopností. Jedná se o vnitřní determinanty hudebního vývoje. Každý jedinec

se narodí s vlohami, které mohou být výsledkem kvalitní hudební produkce, pokud dojde k jejich rozvoji. Pokud jsou tyto vlohy rozvíjeny, jedná se o nadání. Naopak, pokud se vlohy neprocvičují, nerozvinou se dostatečně. Někdy jedinec o jejich existenci ani neví, pokud nejsou během dětství dostatečně rozvíjeny. (Čáp, Mareš, 2001, s. 152) Vlohy se mohou projevit v podobě hudebního sluchu nebo hry na hudební nástroj, ale nerozvinou se, pokud nejsou podněcovány.

Učitelé někdy mylně žáky označují za nezpůsobilé hudební produkce. Jak uvádí Sedlák, každé duševně a tělesně normální dítě je schopné splnit požadavky, které se na něj kladou v hudební výchově na základní škole. Učitel někdy nesprávně označí žáka jako jedince bez hudebních vlohy. Pokud se setká s žáky, jejichž smysl pro hudbu a nadání je velmi slabý, je potřeba zvýšit pozornost k tomuto dítěti a zvolit individuální přístup. (Sedlák, 1990, s. 38-39)

K produkci hudby je potřeba zapojit několik smyslů. Učitel by měl vytvořit ideální prostředí, aby mohl žák plně využívat zraku, sluchu i hmatu při hudebním projevu. Předmět hudební výchova je důležitý pro celkový rozvoj osobnosti dítěte, jelikož hudební schopnosti zahrnují mnoho významných schopností. Sedlák rozlišuje čtyři hudební schopnosti.⁸ Prvním z nich jsou hudebně sluchové, prostřednictvím kterých je žák schopen zazpívat melodii správně a rozpoznat tóny. Dalšími, psychomotorickými schopnostmi, se rozumí udržení rytmu a tempa při hraní nebo zpěvu, analyticko-syntetické schopnosti představují vybavení a reprodukce hudby, tonální a harmonické cítění, díky němuž je žák schopen analyzovat hudební dílo. Nejvyšší schopnost je hudebně intelektová, prostřednictvím které žák sám vytváří hudbu, improvizuje a zapojuje se do její tvorby. (Tamtéž, s. 41-42) K rozvoji těchto schopností přispívá nejenom školní prostředí, ale samozřejmě také prostředí rodinné. Hudební schopnosti lze procvičovat jednoduchými hrami jako například tleskáním do rytmu nebo dupáním. Hudební nadání je speciální vlastnost, která ovšem musí být v souladu s obecnými vlastnostmi, pokud chceme, aby docházelo k harmonickému rozvoji jedince. Na analýze

⁸ Ruský sovětský psycholog a pedagog B. M. Těplov, který se jako jeden z mála věnuje hudebním schopnostem, ve své knize *Psychologie hudebních schopností* (1974) rozlišuje tři základní hudební schopnosti, kterými jsou smysl pro tonálnost, schopnost sluchové představivosti a smysl pro hudební rytmus.

maďarských škol s rozšířenou hudební výchovou Sedlák demonstruje pozitivní vliv hudební výchovy na žáky. Jedná se o rozvoj fantazie a představ ve slohových pracích, manuální zručnost při hře na hudební nástroj, morální výchovu při zpěvu ve sboru nebo rozvoj matematických schopností při rytmickém cvičení. (Tamtéž, s. 47) Franěk ovšem uvádí příklad výzkumu Švýcarských škol s rozšířenou hudební výchovou, kde žáci ve věku 12-14 let s rozšířenou výukou dosahovaly lepších výsledků v oblasti chování a sociálních vztahů, nikoliv však lepších kognitivních schopností a studijních výsledků. (Franěk, 2005, s. 163)

Hudební vývoj je definován jako proces, při kterém prostřednictvím hudebních činností dochází k rozvíjení hudebního vědomí a osvojování nových hudebních zkušeností a umění. Je ovšem nutné nebrat tyto schopnosti jako specifické, oddělené od obecných. (Sedlák, 1985, s. 23) Jsou naopak vnímány jako soubor obecných schopností, jelikož přispívají k rozvíjení pozitivních vztahů k okolí i sobě samému. Děti jsou schopné lépe se koncentrovat, relaxovat a ukáznit se, ale také mají pozitivnější vztah ke škole a kultuře. (Franěk, 2005, s. 164-165) Hudební vývoj je procesem nevyhnutelným, který lze pedagogickým způsobem řídit. Očekávané schopnosti jsou směřovány do budoucnosti, nejedná se o okamžitou změnu a osvojení nových znalostí a dovedností. Ruský psycholog Lev Semjonovič Vygotskij ještě více zdůrazňuje úlohu dospělého jedince. Právě on má pomáhat dítěti v jeho psychickém vývoji, razit mu cestu a urychlovat tak tento proces. Další stupeň jeho vývoje označil jako zónu nejbližšího vývoje. Jedná se o vyšší stupeň, kterého žák dosáhne s pomocí učitele. Naproti tomu stupeň, kdy dítě zvládá úkony samo, bez pomoci dospělého se nazývá aktuální, současná úroveň. (Čáp, Mareš, 2001, s. 413)

Hudební vývoj je výsledkem vnitřních bojů dítěte, při kterém dochází ke konfrontaci aktuálního stupně hudebního vývoje a nových požadavků kladených na dítě. Překonání tohoto rozporu znamená vyšší stupeň vývoje nejen hudebního, ale také posílení myšlenkové, citové, poznávací a mravní sféry dítěte. Aby ovšem došlo k tomuto posunu, musí samo dítě chtít. Učitel může ve výchovně - vzdělávacím procesu k tomuto stavu přispět značnou měrou. Je ale důležité dítě především motivovat, podporovat jeho hudební zájmy a využívat jeho schopností, zajímat se o něj i o jeho vztah k hudbě.

Hudební vývoj je proces založený především na zrání sluchového, zrakového a motorického orgánu. Základ hudebního vývoje tvoří sluchový analyzátor důležitý pro vnímání, rozbor a diferenciaci zvukových impulsů neboli hudební sluch. Nejlépe k jeho rozvoji dochází v období mladšího školního věku zpěvem a hrou na hudební nástroj. Při těchto činnostech se rozvíjí nejen sluch, ale také motorické dovednosti hrou na hudební nástroj a zrak při čtení notového zápisu. (Sedlák, 1985, s. 25-26) První stádia hudebního vývoje se ovšem projevují již ve 3. roce života, kdy si dítě osvojuje řeč a snaží se napodobit hlasové projevy, např. zpěv ze svého okolí. Období 6. a 7. roku souvisí s nástupem do školy a tedy i hudební výchovou a schopností rozlišovat výšku tónů. Hudební ontogeneze neboli vývoj se dělí na 4 etapy v nejdůležitějším období: mladí, období předškolní do 6 let, mladšího školního věku, tzv. prepubescence od 6 do 11 let, středního školního věku neboli puberty od 12 do 15 roků a staršího školního věku, postpuberty a dospělosti od 15 do 20 (22) let. Jedná se o pedagogickou periodizaci vývoje podle výchovy. (Sedlák, 1990, s. 295-296)

Období mladšího školního věku je spojeno s nástupem do základní školy, ke kterému je již potřeba dosáhnout určité úrovně hudebního vývoje v podobě hudebních činností. Ve škole dochází k jejich upevňování a osvojování pěveckých návyků, rozvíjení motoriky a soustředěného poslechu. Poslechem se rozvíjí také pozornost jedince a hudební zážitky se uchovávají na celý život.

Období středního školního věku je obdobím změn. Pubescenti se nachází v kritickém období puberty, typickým mimo jiné i náhlými změnami nálad, rozvojem vnějších pohlavních znaků, nebo právě mutací, která způsobuje přeměnu hlasu a odmítání zpěvu před ostatními. Typické pro odmítání je právě přeskokování hlasu. Toto se ovšem objevuje v mírné formě, pokud se jedinec věnuje hudební výchově intenzivně. Dochází také k intenzivnějšímu vnímání hudby a často velmi hlasitému poslechu nebo produkci. Právě toto období je zvláště u dívek typické poslechem tanečních písní v podání oblíbených zpěváků. Vzniká tzv. kult "zpěváckých hvězd", kdy adolescenti obdivují a neustále poslouchají svého oblíbeného interpreta. Hudba je pro adolescenta důležitá zejména ve volném čase. Právě hudbu totiž podle výzkumů označují jako jeden

ze svých koníčků. Velice často je hudba v tomto věku spojena s erotickými a sexuálními motivy, které se v písních objevují.

V období staršího školního věku se hovoří již o zralosti nejenom ve fyziologii, ale také v hlasovém orgánu. Hudba tu není již v podobě hudební výchovy na základní škole, ale probíhá formou koncertů, poslechem médií, nebo četbou populární odborné literatury. Mladí lidé poslouchají především moderní populární hudbu. Tato hudba ovšem často není hudbou k zamyšlení a nepotřebuje veliké hudební vzdělání. Sedlák vidí původ tohoto stavu v absenci hudební výchovy na středních školách. (Sedlák, 1990, s. 302 - 309)

1.3.3 Psychologie hudebního vnímání

V psychologii hudebního vnímání se používá třech základních pojmů, kterými jsou recepce, percepce a apercepce. Tímto tématem se zabývala již kapitola hudební apercepce. Tato kapitola se pojmy zabývá z psychologického hlediska. Nejširším pojmem je recepce, která zahrnuje všechny příjem hudby v psychice lidí. Percepce odpovídá hudebnímu vnímání, které se odehrává prostřednictvím smyslových orgánů v naší mysli a apercepce představuje psychický proces. Jde o další stupeň percepce, kdy je přijímaná hudba zpracována a prožívána z osobního pohledu. (Tamtéž, s. 173-174)

Hudební vnímání je psychofyziologický proces, ve kterém dochází ke zpracování hudby ve vědomí skrze analyzátory⁹. Velice důležitým rysem je předmětnost hudebního vnímání. Pro posluchače je uměleckým vyjádřením subjektivní reality a vytváří estetické vztahy k věcem, kterými jsou lidé obklopeni. Aby ovšem došlo k aktivnímu vnímání, je zapotřebí soustředěnosti a pozornosti. (Tamtéž, s. 180) Pozornost může být bezděčná a záměrná. Při záměrné pozornosti se posluchač koncentruje a intenzivně vnímá určité prvky v hudbě, při bezděčné pozornosti naopak hudbu vnímá bez většího duševního úsilí. Hudebníci se snaží využít prvky, které naši pozornost upoutají

⁹ Analyzátozem je v tomto případě sluchový orgán.

a zabrání tak únavě a fluktuace pozornosti¹⁰. Dosáhnou ji střídáním rytmů, tónů nebo odlišným hudebním prvkem. (Franěk, 2005, s. 83-84) Záměrnou pozornost lze využít například v hodině hudební výchovy, během které mají žáci za úkol rozeznat např. nástroje, objevující se ve skladbě. Bezděčnou pozornost využijí např. doma při sledování hudebního pořadu.

Vnímání ovšem není vždy stejné, je ovlivněno několika faktory. Sedlák podrobněji rozebírá tři nejdůležitější: osobnost vnímající jedince, hudební dílo a komunikativní proces.

Hudební vnímání má tři složky: anticipaci neboli předvídání (typické pro taneční hudbu, ve které se rytmy často opakují), aktuální probíhající poslech a zpětné slyšení neboli porovnání s očekáváním příjemce. K porozumění hudby je ovšem zapotřebí aktivity vnímatele. Tato aktivita probíhá zpočátku reakcí subjektu pomocí pohybů receptorních neboli smyslových orgánů a těla, zpětnou akustickou vazbou, později následným zvnitřněním a výběrem informací, které jsou pro subjekt významné. Příjemce je tak schopen analýzy a syntézy při poslechu hudby. Osobnost vnímajícího jedince zahrnuje hudební vzdělání a životní zkušenosti příjemce, ale také osobnostní složky, jakými jsou např. vlohy, schopnosti, temperament nebo paměť. (Sedlák, 1990, s. 181-182) Při vnímání hudby se nám její jednotlivé prvky zapisují do paměti. Všeobecně známé dělení na krátkodobou a dlouhodobou paměť v hudbě představují akustické informace, které jsou zachyceny v krátkodobé paměti a porovnány s ostatními tak, aby došlo k celistvému vnímání melodie. Oproti tomu dlouhodobá paměť představuje například zapamatování a vybavení písně nebo stupnice, zvuku hudebního nástroje. (Franěk, 2005, s. 89) Další dělení v oblasti hudby je paměť deklarativní a procedurální. Deklarativní paměť představuje znalosti, které si jedinec vybaví a definuje bez opakování, v hudbě se jedná například o strukturu sonátové formy. Procedurální paměť oproti tomu souvisí s perceptuálními a motorickými dovednostmi. V hudbě můžeme mluvit o hře na hudební nástroj. (Dowling in Franěk, 2005, s. 92) Paměť hraje podstatnou roli i v hudebních představách. Představy paměťové neboli vybavené stopy předcházejících vjemů nemají takovou roli, jako představy anticipační. Nejvyšším

¹⁰ Přesouvání pozornosti na jiný objekt.

stupněm vnitřní aktivity jsou ovšem představy fantazijní. Fantazijní představy vznikají přepracováním vjemů a psychických obsahů. Projevují se sněním jedince, který ve svém vědomí vytváří nereálné plány, fantazijní představy a vlastní myšlenky. (Sedlák, 1990, s. 186) Fantazijní představy ovlivňují naše emoce. Hudba je považována za jedno z nejemocionálnějších umění, proto je hudební vnímání značně emocionální. Je ovšem otázkou, jaké emoce se v hudebním vnímání objevují. Výzkumy totiž ukázaly, že lidé se prostřednictvím hudby neidentifikují pouze se základními emocemi, kterými jsou radost, smutek, hněv, strach nebo veselost, ale i specifickými emocemi jako je stud, hrdost nebo odpor. (Kötter in Franěk, 2005, s. 172) Jedná se o vyšší emoce spjaté s kulturou, morálkou a výchovou, které se rozdělují na morální, intelektuální, sociální v užším smyslu a estetické, kam se řadí právě umělecké dílo. Týkají se hodnocení krásy, která přispívá k obohacení života a může vést k vykonávání dané činnosti, v tomto případě tedy umělecké. Vnímání krásy a její emoční prožívání se podílejí na morálním vývoji jedince. (Čáp, Mareš, 2001, s. 99)

Hudební dílo ovlivňující hudební vnímání závisí nejen na výstavbě, obsahu, významu díla, ale také na psychice vnímatele. Obsah děl je vyjádřením umělcova vztahu ke společnosti prostřednictvím hudby. Záleží také na interpretovi, jak je schopen informaci předat. (Sedlák, 1990, s. 193-194)

Hudební vnímání ovlivňuje také komunikativní proces. Je důležité, aby došlo k interakci vnímatele s obsahem hudebního díla. Pokud obsah díla zasáhne psychiku příjemce, následuje umělecký zážitek, který jedince silně ovlivní. (Sedlák, 1990, s. 196-197)

Autoři se shodují na tom, že významným činitelem ve vnímání hudby je vnímatelova hudební zkušenost a vztah nejen k hudbě, ale i k okolí. V aktivní hudební činnosti i její percepci vidí mnoho pozitivního související s rozvojem kreativity, spontánnosti, fantazií, emocemi nebo motorickými dovednostmi. Toto jsou také důvody, proč právě hudba se využívá také v léčitelství jako muzikoterapie.

1.3.4 Muzikoterapie

Hudba je nejen výrazným pozitivním činitelem v rozvoji jedince, ale má také velice silné účinky v oblasti léčby. Ačkoliv se jedná o alternativní typ léčby, tato metoda má své kořeny již u domorodých kmenů. Zeleiová zmiňuje etnické rituály, které navodí změněný stav vědomí, uvolnění napětí a posílení jednoty kmene opakující se melodií. (Zelevá, 2007, s. 16-17) Šimanovský se věnuje historii léčby hudbou podrobně. Rozebírá její roli od pravěku po současnost. V období pravěku zdůrazňuje roli kmenů, které se prostřednictvím hudby snažily udržovat pozitivní vztah s bohy a nadpřirozenými silami. I v následujícím období starověku vyzdvihovali hudbu významní myslitelé. Platon zařazuje hudbu mezi základní elementy výchovy. Aristoteles zdůrazňuje hudbu jako prostředek uvolnění a odplavení negativních emocí a Pythagoras jako projev harmonie řádu emocí. V renesanci a novověku došlo po úpadku ve středověku opět k návratu hudby, která byla využívána k léčebným účelům. V 17. a 18. století se muzikoterapie nazývala iatromusica. K léčbě docházelo poslechem speciální hudby. V 19. století se léčba hudbou uplatňovala především v jeho 1. polovině, kdy se využívala v psychiatrických léčebnách. K rozvoji muzikoterapie dochází po druhé světové válce po celém světě. V České republice začali muzikoterapii využívat psychiatrická léčebna v Bohnicích, Foniatriká klinika Miloslava Seemana a Logopedický ústav Františka Kábeleho v Praze. Dnes se jí věnuje například Dr. Jitka Vodňanská. (Šimanovský, 1998, s. 17-23)

Cílem muzikoterapie je navození a posílení zdravého stavu člověka.¹¹ Tento stav je navozen nejen poslechem hudby, ale také její produkcí, tancem, dramatizací. Je určena zdravým i postiženým jedincům všech věkových kategorií. Je ovšem důležité přizpůsobit terapii individuálně, podle potřeb dané osoby. Proto také nelze muzikoterapii univerzálně definovat. Její definice se liší podle jednotlivých přístupů a zemí, ve které se aplikuje. (Zelevá, 2007, s. 38) Hudba posiluje psychiku jedince, způsobuje pozitivní změnu ve stereotypních dnech života, zklidňuje člověka, rozvíjí jeho kreativitu a emocionální senzitivitu. Přináší mu úlevu nejen v podobě aktivizace

¹¹ Autoři zabývající se muzikoterapií se shodují na tom, že tento stav se v muzikoterapii dosáhne rozvíjením tvořivosti a spontánnosti.

jedince při tanci, ale také psychické odreagování, únik od stresu a shonu během dne a vytváří nové hodnoty. Aby k tomuto stavu došlo, je zapotřebí výběr správné hudby, která k tomuto rozvoji přispívá. (Sedlák, 1990) V dnešním přetechnizovaném světě je o to důležitější, aby se člověk obrátil ke svému nitru a byl schopen se odreagovat. Právě skrze hudbu může dojít k vnitřnímu vyrovnaní a navození pozitivního stavu skrze receptivní nebo aktivní muzikoterapii. Jak už sám název napovídá, v receptivní muzikoterapii se jedná o poslech klasické i moderní hudby. V aktivní muzikoterapii jedinec sám pracuje se zvukem a produkuje hudbu.

Muzikoterapie má koncept pedagogický, medicínský a psychoterapeutický. Pedagogický koncept označuje podporu zdravého jedince v sociální integraci a komunikaci. Má pozitivní vliv na koncentraci a paměť a podporuje motorické dovednosti. (Zeileiová, 2007, s. 47-51) Důležitou roli zde hraje pedagog. Šimanovský vidí v roli pedagoga a terapeuta společné prvky. V obou případech jde o konkrétního člověka, který musí mít odborné znalosti, být vnímavý, lidský a vědět, co si může dovolit. (Šimanovský, 1998, s. 34) Medicínský koncept souvisí především s poslechem hudby, kdy dochází k nastolení příznivé atmosféry. Psychoterapeutický koncept je založen na působení terapeuta na klienta, u kterého dochází k odstranění forem, které mu brání ve zdravém pojetí sebe sama i vztahu k ostatním. Ačkoliv existuje několik terapeutických škol a směrů, velice často se klade důraz na aktivní účast klienta. (Zeileiová, 2007, s. 57-76) Zeileiová je zdůrazňuje také proto, že se snoubí s recepcí hudby.

Právě recepce neboli aktivní osvojování vzniklých zvuků je důležitým prvkem muzikoterapie. Jedinec vnímá hudbu a ticho, čímž se učí vnímat sebe a věci kolem. Velice důležitým stupněm při muzikoterapii je rovněž již dříve zmiňovaná apercepce, kdy se jedinec snaží pojmenovat pocity, které měl při improvizaci. Vidí sám sebe jako aktivního, v tomto případě se klient léčí hudbou sám. (Tamtéž, s. 83-84)

Improvizace je významnou součástí terapie, neboť skrze ni dochází k rozvoji kreativity, emocionálního vyjádření a sebepoznání. Improvizace se může odehrávat individuálně nebo ve skupině. Zeileiová představuje několik možností práce s improvizací ve skupinové muzikoterapii. Fázově-specifická muzikoterapie je založena na skupinové

dynamice. Seznamováním ve skupině prostřednictvím hry si jedinec například uvědomí svou roli ve skupině a to, zda je schopen se prosadit. Situační improvizace reaguje na dění ve skupině. Jedná se například o diskuzi vyvolanou poznámkou klienta o smyslu hraní. Tematická improvizace se týká hudebního vyjádření jakéhokoliv tématu, zatímco asociální představuje ztvárnění představ, především živlů pomocí hudebních nástrojů. Intermediální improvizace je aktivní nejen v podobě hraní na hudební nástroj, ale také tancem, dramatizací, malbou nebo scénografií. Uvolňující improvizace je založena na relaxaci, kdy skupina má za úkol se dohodnout a produkovat hudbu, při které se všichni cítí uvolněně. Rolová improvizace spočívá v hraní rolí, například matka a dítě, a jejímu odpovídajícímu hudebnímu ztvárnění. Integrační muzikoterapie zapojuje také rolovou, kdy si klienti rozdělí role, a každý hraje určitou část konfliktu. V této muzikoterapii jde o dramatizaci klientovy zkušenosti, zážitku. Všechny tyto improvizace využívají hry, prostřednictvím kterých dochází k rozvoji kooperace, komunikace, posílení soustředění a osobního růstu. (Zelevá, 2007, s. 147-162) Šimanovský překládá také svůj, mnohem jednodušší, koncept skupinové terapie. Jedná se například o léčbu rytmem v podobě tleskání, dupání nebo ťukání. Tyto aktivity mohou být využity i během vyučovací hodiny k uvolnění atmosféry, upevnění vztahů ve třídě, spolupráci nebo smyslu pro rytmus. Další formou může být hra s předměty a nástroji, při které se využívají předměty denní potřeby, například hřebek nebo sklenice. Rozvíjí se tak kreativita a dochází k uvolnění. Poslech, fantazie a relaxace a hry se zpěvy jsou dalšími technikami muzikoterapie. Píseň nemusí být vždy spojena pouze s produkcí hudby, může být vyjádřena improvizovaným pohybem na hudbu, dramaticky nebo malbou. (Šimanovský, 1998, s. 39-234)

Ačkoliv se jedná o odlišné přístupy, všechny metody mají jeden společný cíl, tj. nastolení harmonie a souznění ve vztahu k sobě i druhým.

1.4 Význam idolů ve vývojové psychologii a sociologii

1.4.1 Vývojové období školního věku

Školní věk dítěte se dělí na tři období, které se dělí na mladší školní věk, střední školní věk a starší školní věk.

Mladší školní věk je obdobím od 6-7 let do 8-9 let, kdy dochází k významnému mezníku v životě dítěte - k nástupu do školy. Dítě vstupem do školy oficiálně vstupuje do společnosti. Jeho společenskými povinnostmi se stanou školní povinnosti, které musí plnit. Střední školní věk, který trvá od 8-9 do 11—12 let, je obdobím relativního klidu, kdy dochází k přípravě na bouřlivé následující období.

Následující vývojové období se nazývá starší školní věk, tedy období na 2. stupni základní školy do 15 let, kdy pubescent opouští základní školu. Jedná se o první fázi dospívání neboli období pubescence.¹² (Vágnerová, 2005, s. 237) Období puberty je typické pohlavním dospíváním a výraznými změnami ve vývoji osobnosti. Jediněc se začleňuje do společnosti a do popředí jeho zájmu se dostává vrstevnická skupina.

Někteří psychologové rozlišují také období přechodu od dětství k dospívání jako období zvané prepuberta. V prepubertě, trvající od 11 do 13 let, dochází k rozvoji sekundárních pohlavních znaků a růstu do výšky. Jedinci se postupně zařazují do vrstevnické skupiny, kde se učí spolupráci, komunikaci a vzájemné podpoře. Typická je také potřeba vlastnit zvíře a pečovat o malé děti. (Čáp, Mareš, 2001, s. 232-233) V pubertě dochází k výrazným biologickým změnám. Roste nejen postava, ale u chlapců také svalová hmota a pohlavní orgány. Rozšiřují se ramena, mění se hlas, narůstá ochlupení a dochází k nočním polucím. Dívkám rostou prsa, postava se prodlužuje, nastává ochlupení v intimních partiích a první menstruace, rozšiřují se boky. Tělo se připravuje

¹² Dělení vývojových stádií se u autorů různí. Období od 10 do 13 let je někdy považováno za časnou adolescenci, střední adolescence se uvádí od 14 do 16 let. Pro tuto diplomovou práci jsem zvolila dělení Vágnerové, tedy starší školní věk označující období od 11(12) do 15 let.

na budoucí roli matky a otce. Puberta je ovšem nejenom obdobím biologických změn. To, že mladistvý sám pohlavně dospívá, vzbuzuje zájem o jedince druhého pohlaví a s nimi související erotické vztahy a sex. Dosahuje se vrcholu intelektu, při kterém jsou pubescenti schopni také již abstraktně myslet. Často bohužel intelekt není využit díky tlaku, který je na jedince vytvářen z jeho okolí. Důvodem může být také nedostatečná motivace nebo motivační problémy. Tito rušitelé mohou sehrát svou roli také v morálním rozvoji osobnosti. V pubertě se morální pojmy a hodnoty (např. spravedlnost, čestnost) již plně zařadí do života pubescenta, v ideálním případě dochází k jejich zvnitřnění. Změny jsou ale individuální, dochází k nim v různém věkovém rozmezí (u dívek dříve) dle vyspělosti jedince. Nastávají také sociální změny. Puberta je obdobím vzdoru, kdy význam rodičů, kteří byli v předcházejících obdobích nejdůležitějšími lidmi v okolí, upadá a do popředí se dostává vrstevnická skupina. Pubescenti negují názory a pokyny rodičů, které by od vrstevníků běžně přijali. Touží být svobodní a zbavit se závislosti na rodičích. Pubescent se zařazuje do skupiny vrstevníků, kde se snaží působit jako rovnocenný člen. Jedinci ve skupině sdílí stejné zájmy, názory i problémy oproti rodičům, proto je členství v nich pro pubescenty velice důležité. Pokud je jedinec ostatními uznáván, je pozitivně ovlivněn i jeho vývoj. Kladně působí na jeho sebehodnocení a dává mu jistotu a uspokojení. Poslech hudby a obdiv zpěváků, kteří se stávají také častým tématem rozhovorů, je charakteristický právě pro pubertu. Jedinec se identifikuje se skupinou vrstevníků, přebírá její názory a normy, které vyjadřuje i oblečením, neverbální komunikací a poslechem hudby. (Tamtéž, s. 233-235)

1.4.2 Význam hudby a idolů ve vrstevnické skupině

Právě vrstevnická skupina v pubertě oslabuje roli rodiny, která byla v socializaci dítěte nejdůležitější. Hodnoty¹³ skupiny jsou na prvním místě, a pokud dojde k jejich porušení, jedinec je potrestán i vyloučením ze skupiny. Skupiny se schází ve svém volném čase

¹³ V sociologickém slovníku je hodnota definována jako „vědomá nebo nevědomá představa o tom, co je žádoucí.... měřítko pro rozhodování a jednání“ (Jandourek, 2007, s. 97) V rámci vrstevnické skupiny tedy představují to, co je pro vrstevníky důležité a za co se vzdají i méně podstatných věcí.

mimo školu, opouští role dítěte a připravují se na roli dospělého. (Havlík, Kořa, 2002, s. 52)

Generační idoly v dané skupině řídí život pubescenta, ovlivňují jeho hodnoty a ideály. Idol, kterému se členové skupiny snaží vyrovnat svou vizáží a chováním, může být kdokoliv, populární sportovec, herec, zpěvák nebo oblíbený vrstevník. Už pouhé uctívání jeho osoby může vyzdvihnout i oblíbenost jedince ve skupině. Někteří pubescenti se idolem nechají ovlivnit natolik, že se činnosti věnují i aktivně. (Vágnerová, 2005, s. 374) Hudba je důležitou součástí i následujícího období adolescence. Plní stejné funkce jako v pubertě. Generace mají vlastní alternativní kulturu, prostřednictvím které vyjadřují svůj názor na svět. Příslušnost ke generaci demonstrují také poslechem určitého stylu hudby. Hudba je důvodem setkání vrstevníků, kteří se scházejí na různých akcích (diskotékách, koncertech, festivalech) a odreagovávají se od tlaků, kterým jsou vystaveni. Vrstevníci mohou zažívat to, co je jim zakazováno. Cítí se svobodní, odlišní a mají možnost prožívat styl života, který se jim nedostává ve společnosti dospělých (někdo ovšem obsah hudby ani nevnímá, je pro něj důležitá především skupinová identifikace). Přestože je v současné době oblíbená hudba adolescentů různorodá, všechny styly plní společnou funkci. Hudba dráždí a aktivizuje, je pro vrstevníky atraktivní svou hlasitostí, rytmem a stereotypností. (Tamtéž, s. 417-418)

Hudba je součástí fenoménu, který Petr Macek (1999) označuje jako subkulturu mládeže.¹⁴ Místo, kde se lidé scházejí k poslechu hudby, představuje nejen jako důvod společného setkání, ale také bližšího kontaktu. Mládež se na koncertech a podobných akcích seznamuje, dochází k uzavírání přátelství s vrstevníkem stejného, ale i opačného pohlaví a blízkému fyzickému kontaktu. Hudbou mládež vyjadřuje své názory, pocity a hodnoty. Vrstevníci styly moderní populární hudby znají a často jim při seznámení s jinou osobou stačí znát pouze právě styl, který jedinec poslouchá, a ihned vědí, zdali

¹⁴ Vycházíme-li z definice, podle které je subkultura mládeže „*Kultura a formy sdružování, které vycházejí z životního stylu mládeže a kterými se mládež odlišuje od světa dospělých... prvky s.m. může mládež vytvářet sama nebo se jich může časem zmocnit komerce (styl oblékání, kult hvězd, hudba).*“ (Jandourek 2007:243), potom můžeme tvrdit, že subkulturu vytváří nejen mládež, ale také samotná hudba.

sdílí stejné názory a budou si tak rozumět. (Macek, 1999, s. 51-52) Oblíbený žánr hudby prozradí už samotné oblečení mládeže, které vyjadřuje příslušnost k určité skupině.

Idolizace je podstatná nejen z hlediska studie kultury adolescentů. Je také součástí významných psychologických procesů tohoto vývojového období. Hudební idoly zahrnující zpěváky, zpěvačky a hudební skupiny představují symboly. Stávají se objektem zbožňování, uctívání, imitace a osobnostní identifikace v subkultuře mládeže. Výzkumy, které prováděl Raviv a kol., se zaměřují na idoly dětí od 10 do 17 let z oblasti pop music. Tento výzkum potvrzuje nejsilnější projevy idolizace v rané adolescenci od 10 do 11 let. V tomto věku dochází k odpoutání od rodičů a formování vrstevnických skupin. (Raviv, Bar-tal, Raviv & Ben-Horn, 1995, s. 644) Vrstevnická skupina vymezuje také normy sexuálního chování, podle jejichž plnění dochází k hodnocení jedince, a prezentuje mediální vzory. (Havlík, Kořa, 2002, s. 58) Právě média se podílí na subkulturních rysech a přispívají velkou měrou k identifikaci s idolem. Masové sdělovací prostředky markantně ovlivňují volný čas dětí a mládeže. S hudbou se mohou setkat v televizi, prostřednictvím internetu, sledováním videí, poslechem rádií, nebo prostřednictvím hudebních nosičů. Mládež sleduje to, co je právě v módě¹⁵ a snaží se svému idolu co nejvíce přiblížit. Média často přináší negativní dopady na výchovu jedince, přispívají k sociálně patologickým jevům, které jsou v médiích prezentovány (týkají se kriminality, násilí a často mají sexuální podtext). Mladým, které tyto programy sledují, se může stát takové jednání inspirativní v problémových situacích. Navíc to přispívá k pochopení násilí jako běžné součásti životních situací. (Tamtéž, s. 53) S tímto modelem se mladí setkávají nejen ve filmu, ale také právě v hudebních videoklipech. Účastníci videoklipů jsou často spoře oděni, předvádějí přitažlivý až provokující tanec a velice často v nich dochází také k intimnímu fyzickému kontaktu. Mládež, pro kterou je daný interpret idolem, se mu snaží alespoň vzhledem vyrovnat.

¹⁵ Fenomémem módy v hudbě se ve svém díle zabýval také Poledňák (2006). Móda je ideál krásy, který je uznáván masou lidí. Působí většinou krátkodobě a jedná se o impulsy zvnějška určující módu společnosti (např. móda studentů nebo úředníků). Móda se dostává i do hudby. Dnes se módou stávají festivaly, na přelomu 20. a 21. století to byly muzikály. To, co se stane módní, ovšem velkou měrou ovlivňují média. (Poledňák, 2006, s. 118-119)

“Diskotéková mládež“, obdivovatelé hudebních skupin a další jsou subkultury¹⁶, ke kterým se hlásí odhadem každý druhý pubescent nebo adolescent. Záleží ovšem na historických a geografických podmínkách mládeže. Skupina reaguje na situaci ve společnosti, a proto bývá i nositelem společenské změny (Tamtéž, s. 61)

1.4.3 Projevy idolizace u dospívajících

Nejoblíbenějšími interprety se stávají, jak již bylo zmíněno, interpreti pop music. Idolizací popových interpretů se zabýval Raviv a kol. Podstatu idolizace spatřuje ve dvou jevech: uctívání a modelingu. Uctívání představuje neobvykle intenzivní obdiv a úctu k idolu ve formě sběru informací o idolu a artefaktů spojených s jeho osobou nebo snaha o osobní setkání s ním. Druhý pojem, modeling, se vztahuje k touze být jako idol. Dospívající se snaží oblékat jako interpret, mít stejný účes, zájmy, řeč, apod. Idolizace může mít mnoho podob a způsob vyjádření obdivu záleží na věku, pohlaví, kultuře a přírodních podmínkách. (Raviv, Bar-tal, Raviv & Ben-Horn, 1995, s. 632) Dle Sebalda je uctívání natolik hluboce zakořeněnou potřebou, že v případě absence skutečného hrdiny je vymyšlen hrdina nadpřirozený. Záleží na kulturním prostředí a étosu¹⁷, zdali jde o vojenského hrdinu, politickou osobnost, vynikajícího sportovce nebo populárního baviče. Americký étos, který vyzdvihuje občanské hodnoty oproti vojenským, ovlivňuje dospívající ve Spojených státech amerických, kteří obdivují umělce zahrnující zpěváky, herce a muzikanty. Uctívání těchto hrdinů pokračuje až v otevřenou demonstraci. Dospívající projevují svou věrnost na koncertech, plakáty na zdech pokojíčku a prodejnost v obchodech s hudbou svědčí o obdivu k dané osobě stejně jako oblečení a účes, kterým se mladí snaží napodobit svého hrdinu. Sebald určuje pět základních znaků uctívání hrdinů. První z nich, fetišismus, se vztahuje na předmět spojený s idolem. Dospívající jsou většinou více zaujati přítomností a vzhledem interpreta než tím, co říká a zpívá. Předmět spojený s idolem, který se stává

¹⁶ Havlík upřednostňuje pojem dílčí kultura, neboť souvisí s kulturou společnosti a je ovlivněna původem a příslušností ke společenským vrstvám. (Havlík, Koťa, 2002, s. 60)

¹⁷ Étos představuje mravní základ společnosti; principy, jimiž se řídí společnost.

fetišem, snižuje sexuální napětí. Druhým znakem, chování davu, míní nejenom jekot, dusot, skákání nebo omdlávání na koncertech, ale především uvolnění potlačovaných emocí a uznání takovýchto projevů, které jsou u dospívajících vysoko ceněné. Identifikací je míněn model, který je dospívajícímu předkládán a kterému se snaží přiblížit. U dívek se často projevuje např. touha mít přítele, který se chová a vypadá stejně jako idol. Čtvrtý znak, rozšíření hodnot zahrnuje vliv, který idoly mají na myšlení dospívajících a poslední znak romantismus reprezentují romantické, nerealistické představy adolescentů, které jejich idoly plní. (Sebald, 1968, s. 230-233)

Výzkumy Raviva a kol. o idolech popových zpěváků představují jako nejčastější projev idolizace u chlapců a děvčat odběr a shromažďování poznatků. Tyto projevy zahrnují pořizování nahrávek, poslech písniček, návštěvy koncertů, sledování televizních vystoupení a učení melodií a textů písniček. Méně časté je chování, které zahrnuje věšení plakátů, kupování suvenýrů a materiálu spojeného s idolem, vyhledávání informací v časopisech a novinách, navazování kontaktů s dalšími fanoušky a studium osobních údajů idolu. V menší míře se nakonec objevuje také napodobení chování. Poslední dva jmenované projevy jsou méně časté a typické spíše pro období rané adolescence. (Raviv, Bar-tal, Raviv & Ben-Horn, 1995, s. 647) Obecně se ukázalo, že nejmladší věkové skupiny, především dívky od 10 do 11 let, mají tendenci zbožňovat interprety popové scény ve značné míře. Idolizace se s věkem a pohlavím mění. Výzkum vypovídá o tom, že uctívání idolů spolu s věkem klesá a je častější mezi dívkami než chlapci. S věkem se ovšem mění také pohlaví uctívaných interpretů popové hudby. Zatímco v 16-17 letech adolescenti uctívají zpěváky, v předcházejících letech se situace mění. V 10-11 letech asi 85% dívek zbožňuje zpěvačky. Chlapci v těchto letech dávají z 58 % procent přednost zpěvákům. Ve 13-14 letech ovšem dochází ke změnám, kdy v oblibě začínají být zpěváci. Dle výzkumů jejich popularita v tomto období vzrostla. Polovina dívek a 75% chlapců vyjádřilo svůj obdiv ke zpěvákům. (Raviv, Bar-tal, Raviv & Ben-Horn, 1995, s. 644)

1.5 Charakteristika vybraného souboru dětí

Práce se zaměřuje na hudební idoly dětí školního věku navštěvující 2. stupeň základní školy, neboť právě toto období je typické projevy idolizace. Středem zájmu jsou ovšem děti z dětských domovů a děti z úplných rodin s hmotným zabezpečením. Právě proto je charakteristika vybraného souboru nezbytná.

1.5.1 Děti z dětských domovů

Dětský domov je ústav pro děti od 3 do 18 let, které zde byly umístěny z různých důvodů. Rodiče dítěte mohou být po smrti, nebo ztratí zájem o dítě a péči o něj. Důvodem může být také závislost na alkoholu, drogách nebo kriminalita rodičů a následné odebrání dítěte.

O děti se starají vychovatelé, které děti oslovují teto a strejdo. V domově alespoň částečně plní funkci rodičů. Vychovávají je, ale bohužel tak intenzivně jako rodiče se dětem věnovat nemohou a matku ani otce jim tak plně nenahradí. Ústavní výchova s sebou často přináší deprivací syndrom u dětí. Už samo slovo deprivace neboli strádání nám mnohé o významu tohoto slova napovídá. Deprivované děti z dětského domova bývají pomalejší, zaražené, méně nadané, nebo naopak hyperaktivní. Přestože vyhledávají kontakt s lidmi, vztahy k nim jsou nestálé a povrchnější. Všechny tyto projevy jsou silnější, pokud se dítě do ústavu dostane dříve. (Matoušek, 1999, s. 65)

Každý ústav má tři hlavní funkce. První funkce, podpora a péče, je v dětském domově nejvýznamnější. Ústav dětem poskytuje zázemí a péči. Vychovatelé dávají dětem podporu, kterou by jinak bez rodičů jinde neměly a mnohdy by proto ani nebyly schopny přežít. Tato funkce zahrnuje také základní péči jako např. praní prádla, vaření, uklízení, nebo poskytnutí vlastní postele. Další funkce, léčba, výchova a resocializace je pro děti také důležitá. Děti se učí sociálním dovednostem, spolupráci, samostatnosti a pozitivnímu vztahu ke vzdělání. Poslední funkce je funkce omezení, vyloučení a represe, která ovšem není primární funkcí dětských domovů. Projevuje se ve formě

dodržování vnitřního řádu, ve kterém je ustanoven např. čas, kdy musí být všechny děti v domově a nesmí se pohybovat mimo objekt. (Tamtéž, s. 22)

1.5.2 Děti z úplných rodin s hmotným zabezpečením

Rodina je pro děti nejdůležitější primární skupinou. Sociologové chápou rodinu jako skupinu osob spojenou pokrevními svazky nebo sňatkem, jejichž dospělí členové zodpovídají za výchovu dětí. Základním modelem je rodina nukleární, ve které žijí dospělí a vlastní nebo adoptované děti v jedné domácnosti. (Mucha, 2007, s. 180) Děti v této rodině mohou žít v úplné nebo neúplné rodině. Neúplná rodina spočívá v absenci jednoho z rodičů, zatímco úplná rodina se skládá z matky, otce a dítěte.

To, že dítě vyrůstá v úplné rodině, ovšem nemusí znamenat ideální podmínky pro vývoj dítěte. Psychologové i sociologové se shodují v tom, že dítě z neúplné rodiny, kde rozvod proběhnul otevřeně, se může vyvíjet bez problémů oproti dítěti z úplné rodiny, kde dochází k častým konfliktům, kterými dítě trpí. Úplná rodina je tedy ideální, pokud je založena na důvěře, upřímnosti, pomoci, podpoře, společných zájmech a jasných pravidlech.

Rodina, ve které dítě působí od narození, plní mnoho nenahraditelných funkcí. Právě ideální úplná rodina plní všechny funkce. Vedle funkce biologicko-reprodukční také ochranně zabezpečovací, emocionální, ekonomickou a výchovnou, vzdělávací a velmi významnou socializační¹⁸ funkci. Tyto funkce představují reprodukci rodiny, ochranu dítěte ze strany rodičů a pocit bezpečí domova. Emocionální funkce představuje jistotu, že má dítě někdo rád a ono může mít rádo jeho a ekonomická funkce znamená materiální zázemí v podobě prostředků potřebných k fungování domácnosti. Ekonomicky slabším rodinám přispívá finančně stát. Výchovná funkce, která vytváří podmínky pro všestranný rozvoj dítěte je do 3 let nenahraditelná, od 3 let částečně nahraditelná. V sociologii se používá termín tzv. teze minimálního zaopatření, která představuje nárok dítěte na základní věci, které mu musí rodiče zajistit. Tyto věci

¹⁸ Socializace je proces začleňování do společnosti, která se děje prostřednictvím výchovy.

představují základní výživu, oblečení, ubytování, zdravotní péči a přístup ke vzdělání.
(Havlík, Kořa, 2002, s. 73)

2 METODOLOGICKÁ ČÁST

2.1 Vymezení výzkumného problému

Výzkum je zaměřen na hudební idoly a je orientován na děti školního věku z dětských domovů a děti z úplných rodin s hmotným zabezpečením. Tyto děti navštěvují 2. stupeň základní školy, kdy jsou právě projevy idolizace nejsilnější. Zkoumané hudební idoly jsou bez jakéhokoli omezení vzhledem k vybranému hudebnímu stylu. Ačkoliv, jak již bylo v teoretické části rozebráno, má hudba a hudební idoly významný vliv na rozvoj osobnosti a život dítěte, věnuje se této oblasti velice málo odborné literatury.

Jednou z mála prací, která se tomuto tématu ovšem věnovala, je již zmíněný průzkum Raviva a kol., který se zabýval idoly popových zpěváků dětí od 10 do 17 let. Jedná se o výzkum z roku 1995, proto může sloužit jako zdroj, se kterým budeme porovnávat idoly dětí staršího školního věku o 15 let později.

Podstatou výzkumu této práce je získat přehled o hudebních idolech dětí staršího školního věku a porovnat je mezi dětmi z dětských domovů a dětmi z úplných rodin s hmotným zabezpečením. Důraz je kladen na způsob uctívání hudebních idolů a na to, jak velikou úlohu v životě dětí hrají. Výzkum poskytuje informace také o kritériích, podle kterých si děti své hudební idoly vybírají.

Hlavní výzkumná otázka tedy zní: *Jakých podob nabývají hudební idoly dětí v období, kdy jsou projevy idolizace nejsilnější?*

Dílčí výzkumné otázky:

Existují rozdíly mezi hudebními idoly dětí z dětských domovů a hudebními idoly dětí z úplných rodin s hmotným zabezpečením?

Jaké jsou nejčastější způsoby uctívání hudebních idolů?

Jakým způsobem hudební idoly ovlivňují hodnoty a postoje dětí staršího školního věku?

2.2 Vzorek respondentů

Dotazovány jsou děti navštěvující 2. stupeň základní školy ve věku od 11 do 15 let. Jedná se tedy o děti z dětských domovů a úplných rodin s hmotným zabezpečením docházejících do 6. - 9. tříd. Respondenti jsou z vybraných měst Libereckého kraje. Určenými městy, kde jsou průzkumy prováděny, jsou Česká Lípa, Liberec, Jablonné v Podještědí a Jablonec nad Nisou. Průzkumu se dobrovolně podrobilo 5 dětí ze 3 dětských domovů v požadovaném věkovém rozpětí a 5 dětí z úplných rodin s hmotným zabezpečením na 3 místních základních školách. Jedná se tedy o 15 dětí z dětských domovů a 15 dětí z úplných rodin s hmotným zabezpečením. Celkový počet respondentů čítá 30 dětí. Základní školy v Liberci, Jablonci nad Nisou a České Lípě jsou vybrány náhodně. Rozhodující byla především ochota ředitelů a zaměstnanců základních škol a dětských domovů, kteří poskytli čas, prostor a požadovaný počet dotazovaných dětí.

2.3 Použité výzkumné metody

Ke sběru informací je ve výzkumu použita kombinace kvalitativních a kvantitativních výzkumných metod. Jde o metodu dotazníkovou, která předchází metodě rozhovoru neboli interview.

První aplikovaná výzkumná metoda neboli dotazník, je založená na dotazování osob za účelem shromáždění potřebných dat. V dotazníku jsou použity uzavřené, neboli strukturované položky¹⁹. Dotazovaným jsou nabídnuty odpovědi, které mohou zvolit. V případě, že se jejich odpověď nevyskytuje v nabízených možnostech, mají možnost zvolit kategorii “jiné“ a v následující otázce svou odpověď doplnit. Otázky jsou kladeny technikou trychtýře. Tato technika spočívá v obecných otázkách, které se objevují v úvodu dotazníku a které se dále zaměřují na určitý specifický jev. (Skalková, 1983, s. 90) V tomto výzkumu se otázky v úvodu dotazníku zaměřují na záliby respondentů a na hudbu, kterou poslouchají. V průběhu výzkumu se ovšem otázky zaměří na hudební idoly. Důraz je kladen především na způsob uctívání hudebních idolů,

¹⁹ Položka je obecnější výraz pro otázku. Položky odpovídají úkolům v dotazníku.

význam hudby ve volném čase dětí v období puberty a prepuberty a podobu hudebních idolů.

Dotazníky byly dětmi vyplněny během vyučování v místnosti bez ostatních žáků a učitelů, aby nebyly rušeny výkladem v hodině a mohly se tak soustředit pouze na vyplnění dotazníku. V místnosti, kde byly dotazníky vyplňovány, jsem byla přítomna. Aby děti vyplnily dotazníky pravdivě a nestyděly se uvést některé odpovědi, ujistila jsem je před vyplněním, že dotazník je anonymní a výsledky nebudou zveřejňovány před třídou, učitelským sborem, ani dalšími osobami. Výsledky budou použity pouze v diplomové práci.

Po vyplnění dotazníků následovaly polostandardizované rozhovory, které výsledky dotazníků doplnily a prohloubily. Vybranými jedinci se stali dva adolescenti v každém zařízení, kteří označili jako svou největší zálibu hudbu. Během rozhovorů dochází k přímé sociální interakci, tedy verbální komunikací mezi výzkumným pracovníkem a respondentem. Prováděný rozhovor je individuální, neboť je dotazována jedna osoba, a polostandardizovaný. Polostandardizovaný rozhovor představuje otázky, jejichž pořadí a znění nemusí být dodržováno. Je ovšem důležité zahrnout všechny podstatné oblasti připraveného rozhovoru. (Skalková, 1983, s. 92) Po zjištění hudebního idolu v úvodu rozhovoru tento termín v otázkách již použit nebyl a byl nahrazen jménem obdivovaného interpreta. Aby odpovědi dětí byly pravdivé a nebály se vyslovit svůj názor kvůli obavám z posměchu ostatních, byly ujištěny, že stejně jako dotazník, i rozhovor je anonymní a výsledky nebudou veřejně interpretovány, ale aplikovány pouze v této diplomové práci. Dětem bylo nabídnuto také tykání, aby se cítily uvolněně a reagovaly na otázky spontánně. Bylo jim také připomenuto, že se nejedná o žádný test, který by byl známkový.

Odpovědi respondentů byly nahrány na diktafon. Použití diktafonu ovšem proběhlo se svolením dotazovaného, aby nebyl použitím tohoto zařízení negativně ovlivněn. V případě odmítnutí byly odpovědi zapisovány.

2.4 Vytyčení hypotéz

S ohledem na výzkumné otázky a prostudovanou literaturu byly stanoveny 4 základní hypotézy:

H1: U dětí staršího školního věku převažují hudební idoly mužského pohlaví.

H2: Hudební idoly mezi dětmi z dětských domovů a dětmi z úplných rodin s hmotným zabezpečením se liší ve stylu hudby, který preferují.

H3: Mezi nejčastějšími způsoby uctívání hudebních idolů patří poslech písniček, navštěvování koncertů, sledování televizních pořadů s hudebním idolem a učení textů a melodií písniček. Tyto projevy verifikují výsledky výzkumu, který prováděl Raviv a kol. v roce 1995.

H4: Hudební idoly mají na děti navštěvující 2. stupeň základní školy ve věku od 11 do 15 let veliký vliv. Ovlivňují jejich názory, rozhodování a jednání.

3 ANALYTICKÁ ČÁST

3.1 Předvýzkum

Než jsem zahájila samotný výzkum, dotazníky jsem nechala vyplnit dětmi stejného věku. Pokud některou z položených otázek nedokázaly správně vyplnit nebo k nim měly dotazy, pozměnila jsem položky tak, aby byly pro děti srozumitelné a snadné. Předvýzkum jsem provedla také u rozhovoru, kdy jsem si ověřila, že kladené otázky jsou jednoznačné a dětem zřejmé.

Přestože předvýzkum umožnil upravit otázky tak, aby byly dotazovaným srozumitelné, učinila jsem před samotným vyplněním vždy několik kroků. Než jsem samotné dotazníky rozdala, ujistila jsem se, že pět vybraných respondentů rozumí pojmu idol a objasnila jsem jim otázku č. 11²⁰.

3.2 Sociodemografické údaje o dotazovaných respondentech

První část výzkumu, dotazník, byl vyplněn 15 dětmi ze základních škol v Jablonci nad Nisou, Liberci a České Lípě a 15 dětmi z dětských domovů v Jablonci nad Nisou, České Lípě a Jablonném v Podještědí. Jednalo se o respondenty od 11 do 15 let. Rozhovor neboli druhou část výzkumu jsem vedla s 6 dětmi ze zmíněných základních škol a s 6 dětmi ze stejných dětských domovů. Jednalo se o děti ve stejném věkovém rozmezí.

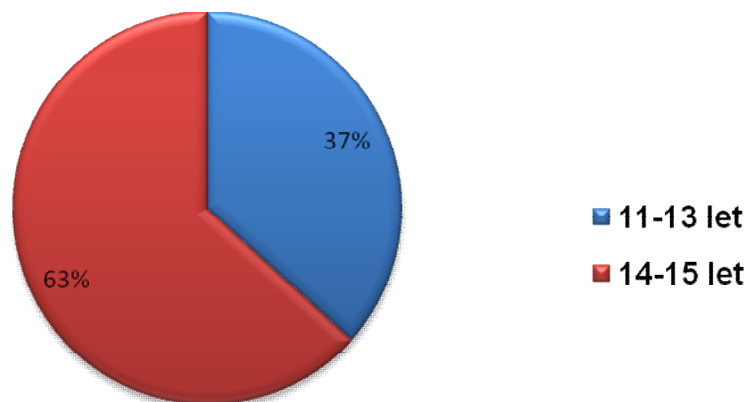
Jelikož se tato práce zaměřuje také na podoby hudebních idolů u dětí zažívající období prepuberty a puberty, je kladen důraz na tyto odlišnosti v daných obdobích.

²⁰ 11. Můj hudební vzor (idol) se během 3 let :

A, změnil	B, nezměnil
-----------	-------------

Jelikož lze otázku č. 11 chápat dvojím způsobem, dotazovaným jsem ji objasnila. V otázce se zaměřuji na to, zdali před dvěma nebo třemi lety obdivovali jiný idol nežli nyní.

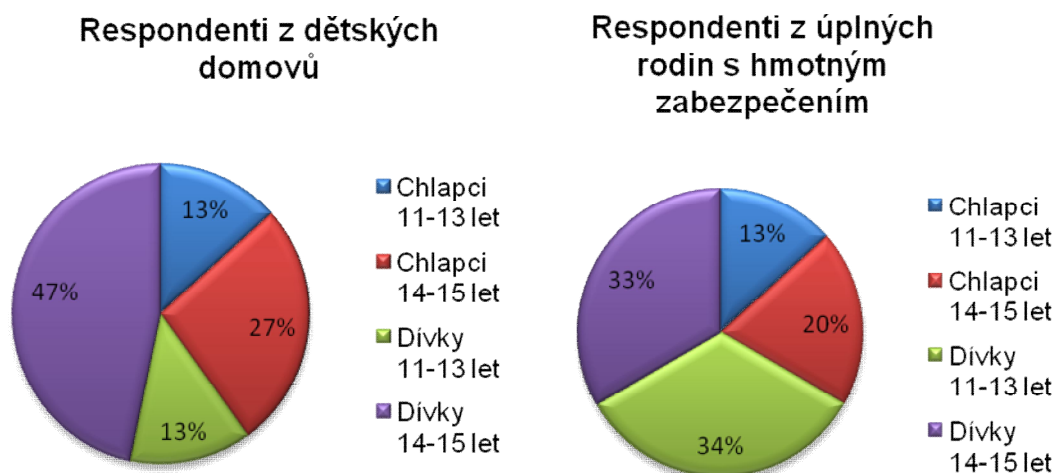
Graf č. 1: Zastoupení respondentů dle věku

Ačkoliv snahou bylo mít vyrovnaný počet dívek a chlapců v období puberty a prepuberty, nebylo možno tento záměr uskutečnit. Na základních školách bylo bohužel problémem sestavit požadovaný seznam žáků z úplných rodin tak, aby se jednalo o vyvážený poměr v daných věkových obdobích. Jelikož většina dívek a chlapců z dětských domovů dosahovali věku 14 až 15 let, ve výzkumu má tato věková kategorie převahu. Věková vyváženost je uvedena bez ohledu na pohlaví dítěte a to, zdali pochází z dětského domova či úplné rodiny s hmotným zabezpečením.

Výzkum u dětí z úplných rodin s hmotným zabezpečením a dětí z dětských domovů nebyl zcela vyvážený, pokud se týče pohlaví a věku dětí.

Graf č. 2 Zastoupení respondentů dle věku a pohlaví

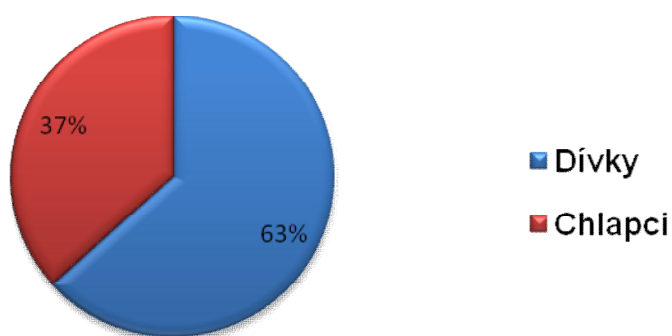

Výzkumu na základních školách se zúčastnilo 5 dívek od 11 do 13 let a 5 dívek od 14 do 15 let. Zastoupení dívek je tedy vyvážené. 2 chlapci byli dotazováni ve věku od 11 do 13 let a 3 ve věku od 14 do 15 let. U chlapců je poměr respondentů také poměrně vyvážený, vzhledem k dívkám se ovšem jedná o mírnou převahu dívek.

U dotazovaných z dětských domovů je mírná převaha dívek nad chlapci, kteří se nevešli do vymezených věkových hranic, v jednom případě nebyl chlapec ochoten se výzkumu účastnit.

Celkově se tedy v průzkumu jednalo o převahu dívek. Z 30 dotazovaných odpovídalo 19 dívek a 11 chlapců.

Graf č. 3: Zastoupení respondentů dle pohlaví

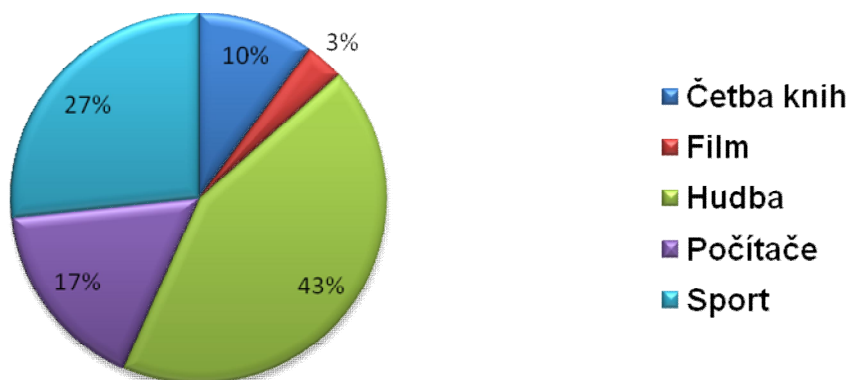
Dotazovaných dívek od 11 do 13 let bylo 7, zatímco od 14 do 15 let odpovídalo 12 dívek. U chlapců byl počet nižší: jednalo se o 4 chlapce ve věku od 11 do 13 let a 7 od 14 do 15 let.

Výzkum tedy představuje v rámci omezení celkem vyvážený vzorek respondentů zkoumající hudební idoly dětí školního věku z Libereckého kraje.

3.3 Význam hudby v životě respondentů

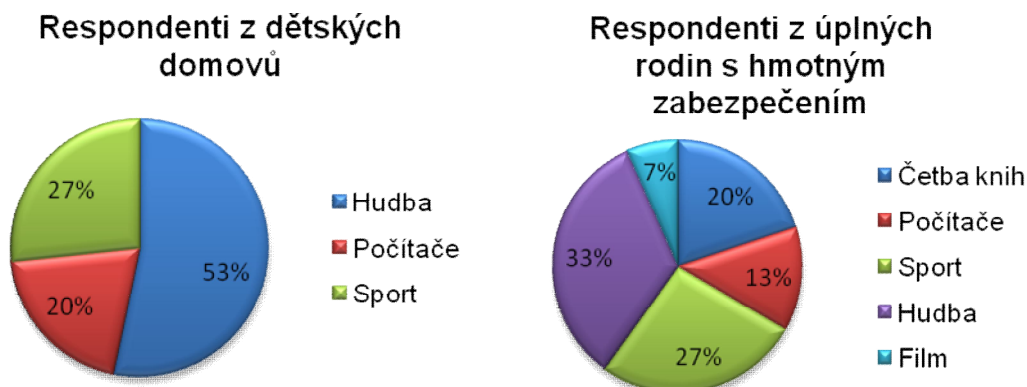
Hudba je součástí života dětí a v jejich volném čase hraje důležitou roli. Jak potvrdil průzkum, 13 z 30 dotazovaných uvedlo jako svůj největší koníček hudbu.

Graf č. 4: Největší koníček

Jak ukazuje graf, mezi oblíbené zájmy patří také sport a počítače. Zajímavé jsou také rozdíly mezi zálibami dětí z dětských domovů a dětí z úplných rodin s hmotným zabezpečením.

Graf č. 5 : Největší koníček respondentů s odlišným rodinným zázemím

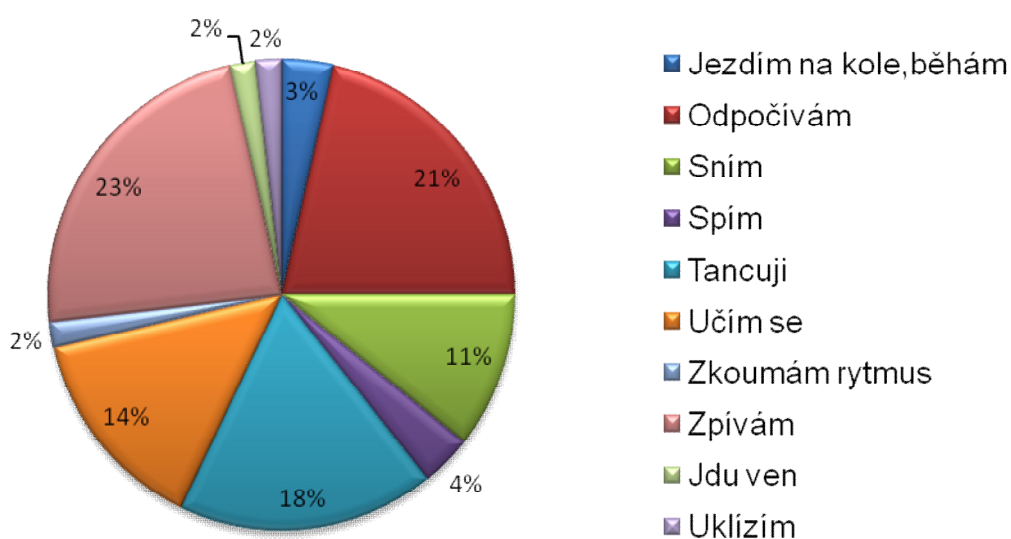

Četba knih, která se objevila u dětí z úplných rodin u 3 z 15 odpovědí, se u dětí z dětských domovů neobjevila vůbec stejně jako film, který byl u dětí z úplných rodin uveden jednou. Důvodem těchto výsledků je pravděpodobně režim a život dětí v dětských domovech. Zatímco v dětských domovech se děti musí na televizní program, který budou sledovat, dohodnout, jinak je určen vychovatelem/vychovatelkou, děti

z úplných rodin mají více možností a vybírají si televizní pořad samy. Ke skutečnosti, že děti z dětských domovů nezískají zálibu ve sledování filmů, přispívá také samotnými řediteli vyslovený fakt, že sledování televize během dne je dětem omezeno. Vychovatelé dětem vymýšlí program, aby trávily co nejméně času u televize a pokud si dítě televizi chce zapnout, musí získat svolení vychovatele/vychovatelky. Děti navíc tráví volné chvíle společně, což vysvětluje i četbu knih, která se ve výsledcích u dětí z dětských domovů neobjevila. Děti se většinou dělí o svůj pokoj s dalšími dětmi a věnují se společné činnosti, oproti dětem, které mají doma vlastní pokoj, kde nejsou nikým rušeny a mohou se tak soustředit pouze na čtení.

Na otázku č. 8²¹ měly děti možnost označit všechny položky, které odpovídají aktivitě, které se při poslechu hudby věnují.

Graf č. 6: Činnost, které se respondenti věnují při poslechu hudby

²¹ **8. Při poslechu hudby:**

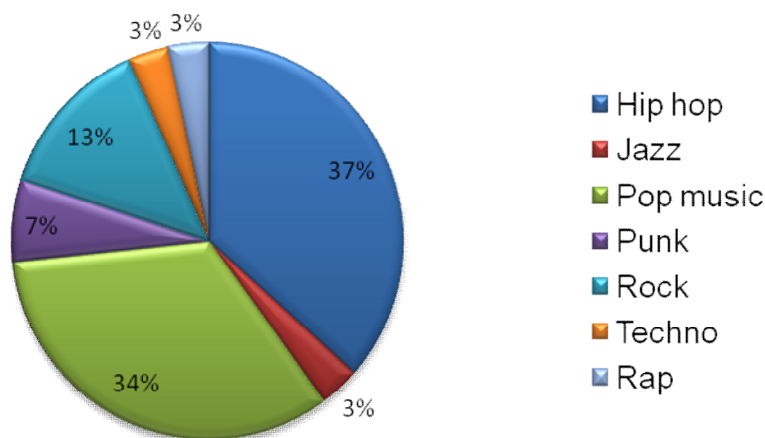
A, odpočívám	D, zpívám
B, tancuji	E, učím se
C, sním	F, dělám jinou činnost

Nejvíce respondentů označilo aktivní i pasivní způsob vnímání hudby. Mezi nejčastější z nich patřil pasivní odpočinek a aktivní tanec a zpěv. Zpěv označilo 13 respondentů z 30, odpočinek 12 a tanec 10 z celkového počtu. Pro 6 dotazovaných je hudba také příležitostí, kdy se mohou oddávat snění. Je pro ně tedy něčím, co jim umožní zapomenout na starosti během dne a snít. Kromě nabízených položek děti doplnily spánek, fyzické aktivity, konkrétně běh a jízdu na kole, úklid a jedna dívka na základní škole uvedla, že zkoumá rytmus. 8 dotazovaných označilo také pasivní způsob vnímání hudby učení. Hudba ovšem může mít v tomto směru negativní dopad. Aby bylo učení efektivní, je zapotřebí, aby se dítě nesoustředilo na nic jiného. Právě hudba může být objektem, který je pro dítě zajímavější než učení samotné a může tak dojít k odpoutání pozornosti od učení. (Čáp, Mareš 2001, s. 388) Výjimkou může být meditační hudba, která některým lidem může pomoci při soustředění, takovýto styl hudby ovšem nebyl v průzkumu uveden.

3.4 Oblíbené hudební styly

Výzkum prokazuje zřejmou nadvládu hip hopu v oblíbených hudebních stylech respondentů. 11 z 30 dotazovaných označilo právě tuto položku. Druhým nejvíce poslouchaným stylem se stala pop music následovaná rockem.

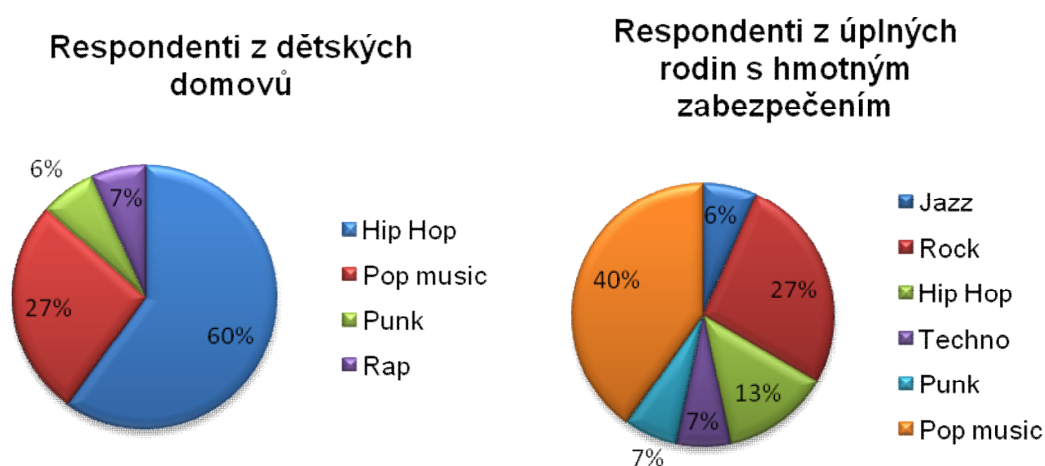
Graf č. 7: Nejoblíbenější hudební styl

Méně oblíbený, ale také uváděný hudební styl je punk. Jeden dotazovaný označil techno a stejný počet také jazz a rap. Ostatní hudební styly²² nebyly vybrány ani jednou.

Rozdíly mezi oblíbenými styly dětí z dětských domovů a dětí z úplných rodin s hmotným zabezpečením spočívá nejen v hudebních stylech, ale také v rozmanitosti stylů. Hypotéza H2 se tak potvrdila.

Graf č. 8: Nejoblíbenější hudební styl respondentů s odlišným rodinným zázemím

Děti z dětských domovů označily 4 z 11 nabízených hudebních stylů s jednoznačnou převahou hip hopu. Zatímco 9 z 15 vybralo právě hip hop, u dětí z úplných rodin byl populární pouze u 2. Daleko za ním je u dětí z dětských domovů druhý nejoblíbenější styl pop music. Jedna dívka označila punk a jeden chlapec rap, který je základem hip hopu. Rozmanitost hudebních stylů u dětí z úplných rodin je mnohem širší. Děti vybraly 6 stylů. Nejoblíbenějším se stal pop music následovaný rockem, který se u dětí z dětských domovů neobjevil. Méně populární, ale přesto 2 respondenty vybraný je hip hop. Rovněž punk, jazz a techno byly respondenty určeny jako nejoblíbenější hudební styl. Důvodem odlišnosti hudebních stylů je především každodenní život dětí v dětských domovech, které jsou ovlivněny tím, co poslouchají kamarádi ze stejného

²² Vážná hudba, big beat, rap, house a dechovka

zařízení. Pokud někdo začne poslouchat určitý hudební styl, poslouchají ho také ostatní děti, neboť se spolu dělí o pokoje a většinu aktivit dělají společně.

Nejen dotazník, ale také rozhovor verifikuje fakt, že především děti z dětských domovů poslouchají stejný hudební styl, neboť spolu tráví většinu času a poslouchají hudbu společně. Na otázku č.1²³ v rozhovoru odpověděly děti z dětského domova v Jablonci nad Nisou až na jednoho respondenta zpěváka/zpěvačku, který zastupuje hip hop. Nadvláda tohoto stylu panuje rovněž mezi dětmi z České Lípy a Jablonného v Podještědí. Také otázka č.14²⁴ tento fakt prokazuje, jelikož 5 dětí z dětských domovů se ve svých odpovědích shodují, když tvrdí, že jejich kamarádi poslouchají stejného interpreta. Jejich kamarádi jsou často děti z dětských domovů, se kterými písničky poslouchají. Oproti tomu, děti z úplných rodin spolu téměř celý den netráví a hudbu společně jako děti z dětských domovů denně neposlouchají nebo se o ní nebaví. 3 z 6 dotazovaných dětí z úplných rodin mají stejné hudební idoly jako jejich kamarádi, zbývajících 3 mají idoly rozdílné.

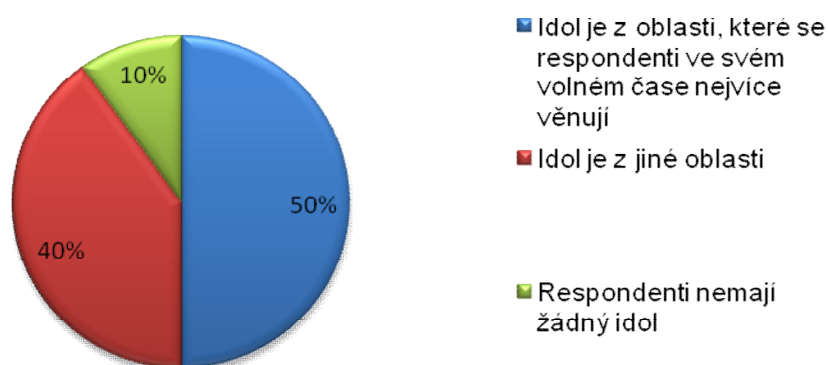
3.5 Idoly dětí školního věku

Jak již bylo zmíněno v teoretické části, idolem se může stát kamarád dítěte, který je ostatními obdivován, ale také populární sportovec, zpěvák nebo herec. Průzkum prokázal, že dotazovaní mají své idoly nejen v oblastech, kterým věnují svůj volný čas, ale také v jiných sférách. Jejich koníček jim tedy mnohdy neposkytuje idol.

Graf č. 9 : Idoly respondentů

²³ 1. Kdo je tvým hudebním idolem?

²⁴ 14. Obdivují tví kamarádi stejný hudební idol?

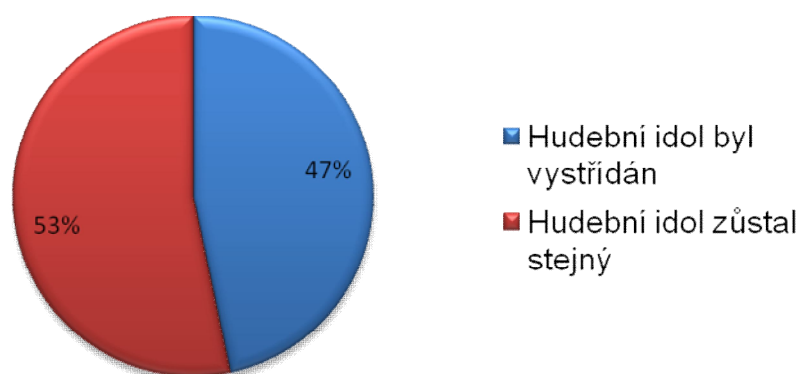

Většina dotazovaných ovšem nějaký idol má, pouze 3 z nich uvedly, že žádný idol nemají. Rozdíly mezi dětmi z dětských domovů a dětmi z úplných rodin nebyly žádné.

3.5.1 Hudební idoly dětí školního věku

Výsledky průzkumu ukazují, že 14 ze 30 dotazovaných v průběhu 3 let změnily svůj hudební idol. Jedná se tedy o vyrovnaný poměr.

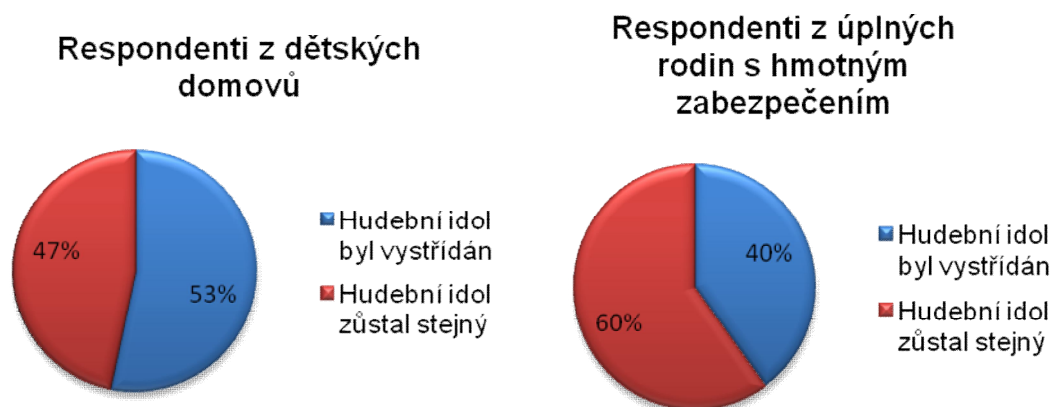
Graf č. 10 : Změna hudebního idolu během 3 let

Značné rozdíly jsou především u dětí z dětských domovů a dětí z úplných rodin s hmotným zabezpečením. Zatímco 9 z 15 dotazovaných dětí z úplných rodin uvedlo, že

jejich hudební idol se nezměnil, 8 z 15 dětí z dětských domovů uvedlo, že jejich idol byl během posledních 3 let naopak vystřídán jiným.

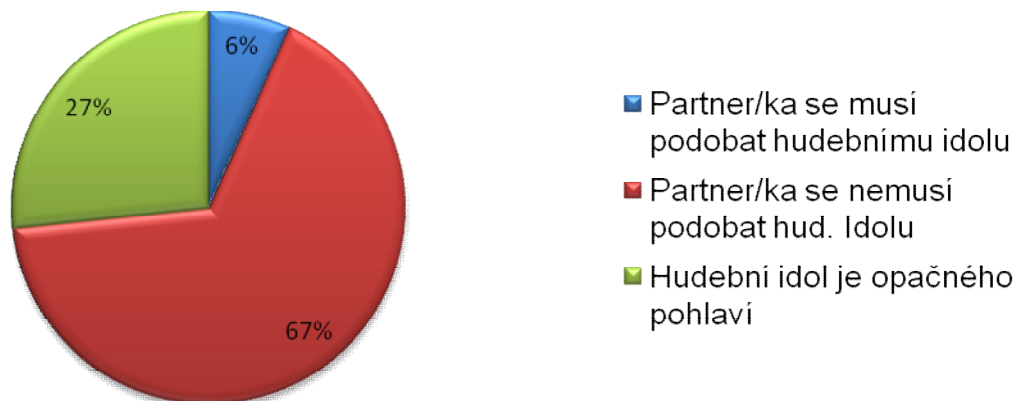
Graf č. 11: Změna hudebního idolu během 3 let u respondentů s odlišným rodinným zázemím

Děti z dětských domovů mění své hudební idoly častěji, neboť jim chybí vzor, se kterým by se identifikovaly. Jelikož se jedná o děti, které nezřídka trpí komplexem méněcennosti, právě identifikace se svým vzorem dítěti pomůže posílit jejich pocit nejistoty. Děti se pyšní úspěchy svých rodičů, majetkem nebo úspěchem svého idolu. Jelikož dětem z dětských domovů rodiče často chybí a jejich majetek mnohdy není důvodem hrdosti, nezřídka se jedná právě o idoly, kterými se děti vychloubají. (Čáp, Mareš 2001, s. 203) Navíc sláva mnoha interpretů nemá dlouhé trvání, proto je děti často mění za úspěšnější.

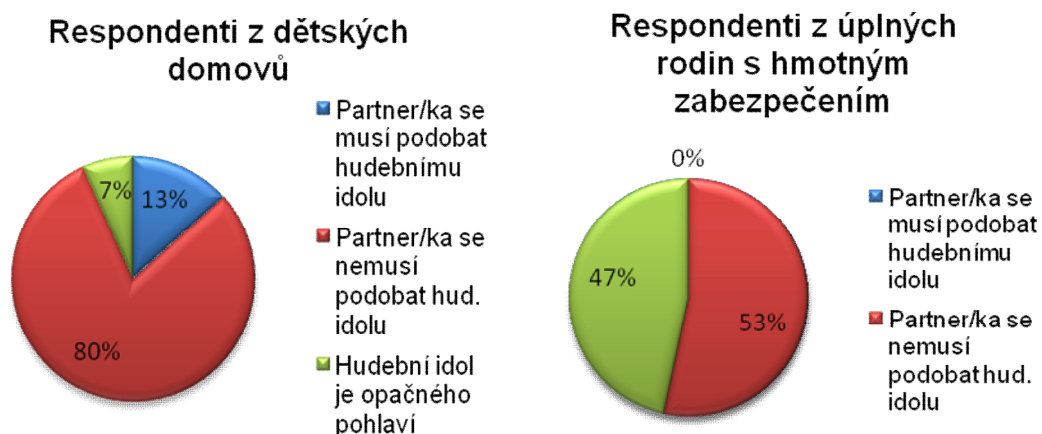
Většina z dotazovaných není hudebním idolem ovlivněna natolik, že by si dle jeho vzhledu vybírali partnera/partnerku.

Graf č. 12: Výběr partnera/partnerky podobající se hudebnímu idolu

Odpověď, která souhlasí s výběrem partnera/partnerky podobné hudebnímu idolu, byla vybrána dvěma respondenty. Tato odpověď se vyskytla pouze u dětí z dětských domovů.

Graf č. 13: Výběr partnera/partnerky podobající se hudebnímu idolu u respondentů z odlišného rodinného zázemí

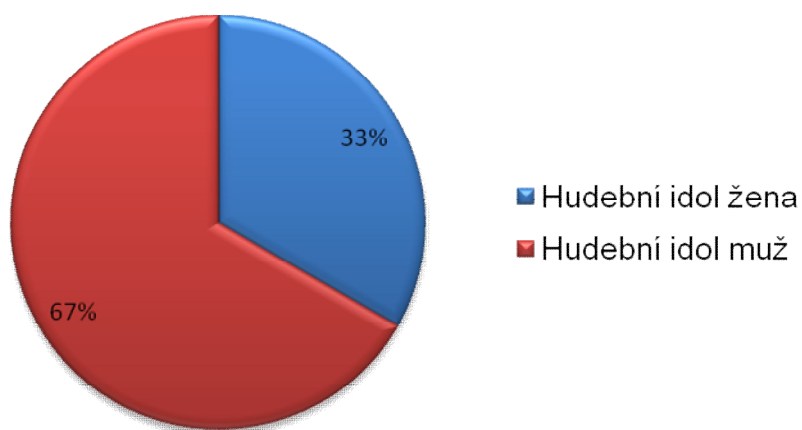
Stejně jako matka představuje pro syna model ženské role, je také otec modelem mužské role pro svou dceru. Adolescenti se snaží svou roli vzhledem k rodiči opačného

pohlaví prosadit. (Vágnerová, 2005, s. 355-356) Právě tento fakt je také důvodem, proč si právě děti z dětských domovů vybírají své partnery/partnerky podobné hudebním idolům. Jelikož se vzorem dětí z úplných rodin velice často stávají jejich rodiče, tyto děti mnohdy inklinují k výběru partnerky/partnera podobné/ho svým rodičům.

3.5.2 Pohlaví hudebních idolů dětí školního věku

Výzkum ukázal, že hudebními idoly dětí od 11 do 15 let se stávají především idoly mužského pohlaví. Byla tak potvrzena hypotéza H1.

Graf č. 14: Pohlaví hudebních idolů

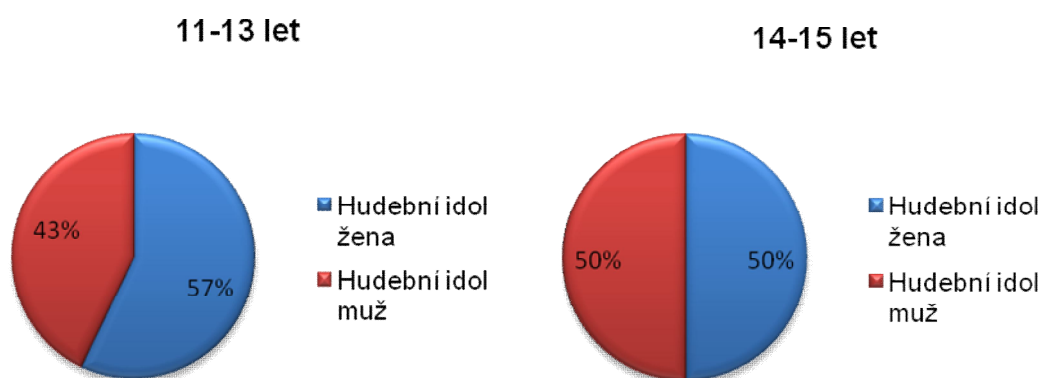

Těchto výsledků bylo dosaženo jak s dětmi z dětských domovů, tak s dětmi z úplných rodin. Výzkum ovšem prokazuje, jak se pohlaví hudebních idolů mění spolu s věkem a pohlavím respondentů.

3.5.3 Hudební idoly a gender

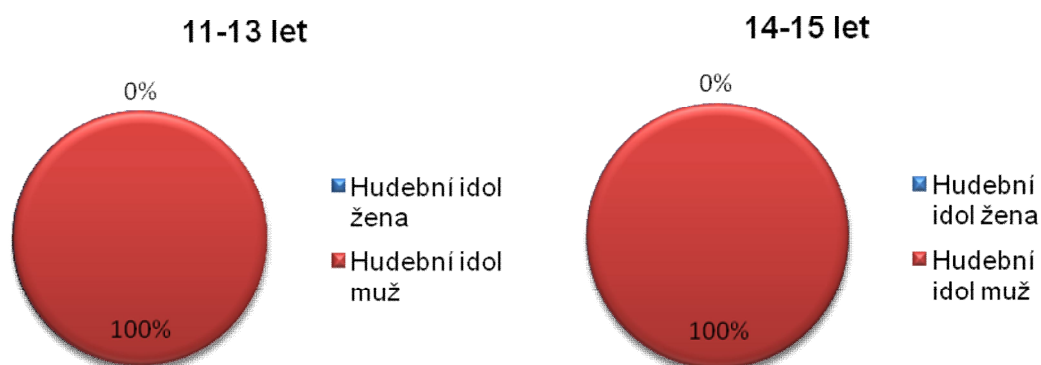
Rozdíly nejsou patrné pouze v různých věkových obdobích, ale rozhodující je také pohlaví dospívajícího. Gender tedy poukazuje na další významné rozdíly hudebních idolů. Pojmem gender se v sociologii rozumí soubor očekávání, které přísluší danému pohlaví. (Jandourek, 2007, s. 90) Je zajímavé sledovat, jak pohlaví pubescenta určuje pohlaví hudební idolu.

Graf č. 15: Věkové rozdíly hudebních idolů dívek

Rozdíly mezi hudebními idoly chlapců a dívek bezpochyby existují. Puberta je obdobím, kdy se jedinci začínají zajímat o jedince opačného pohlaví. Hudební idol se v období puberty mnohdy stane fyzicky přitažlivým objektem. Tato změna je typická především pro dívky. V období prepuberty u dívek převládají hudební idoly ženského pohlaví, zatímco v období puberty dívky vyhledávají více mužský hudební idol. Zatímco u dívek jsou rozdíly během období prepuberty a puberty znatelné, u chlapců se žádné změny neprojevují.

Graf č. 16: Věkové rozdíly hudebních idolů chlapců

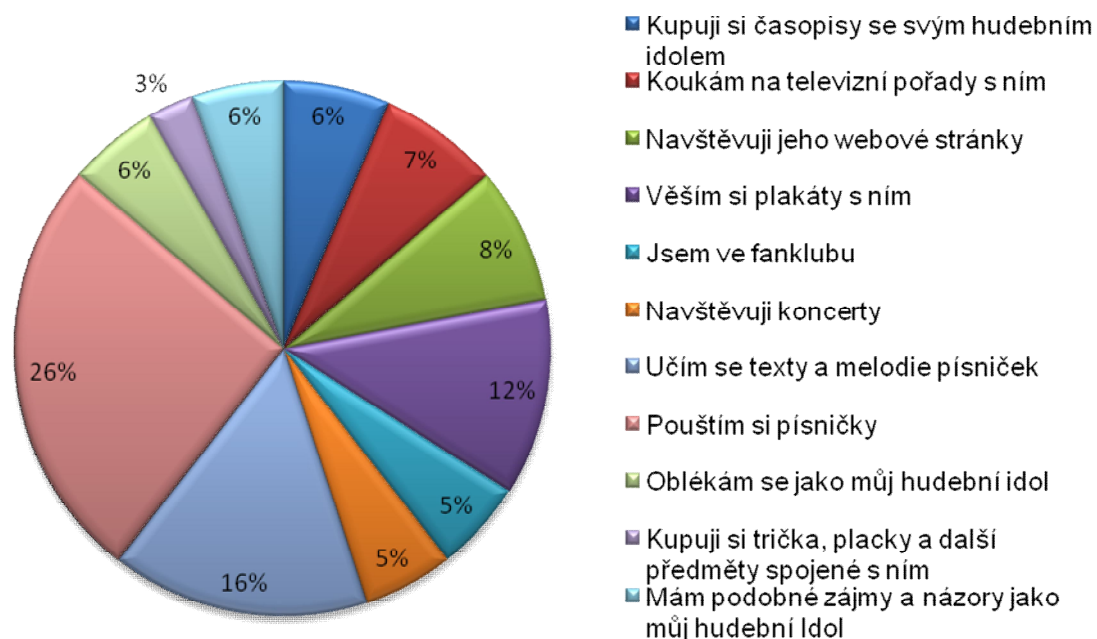
Jak je patrné z grafu, chlapci bez rozdílu věku preferují hudební idoly mužského pohlaví. Pro chlapce totiž hudební idol představuje vzor, který jim dává inspiraci, zatímco pro dívky se stane fyzicky přitažlivým. Tento fakt potvrzují také odpovědi respondentů v následujícím rozhovoru²⁵. Chlapci charakterizovali své hudební idoly přídavnými jmény tvrdý, silný, frajerský, zatímco dívky často použila slova hezký, milý, pěkný.

3.6 Způsob uctívání hudebních idolů

Pubescenti různými podobami vyjadřují svůj obdiv k oblíbenému interpretovi. Jak respondenti z dětských domovů, tak z úplných rodin s hmotným zabezpečením si nejčastěji pouští písničky.

Graf č. 17: Způsob uctívání hudebních idolů

²⁵ Otázka č. 5. Jakými přídavnými jmény bys charakterizoval/a svůj hudební idol?

Mezi nejčastější způsoby obdivu patří poslech písniček, učení textů a melodií, věšení plakátů a sledování televizních pořadů. Hypotéza H3 tedy byla částečně potvrzena, neboť navštěvování koncertů, které bylo v této hypotéze také zahrnuto, se nepotvrdilo. Důvodem je především omezená možnost dětí z dětského domova navštěvovat koncerty svého oblíbeného interpreta. V porovnání s výzkumem prováděný Ravivem a kol. se jako častý projev obdivu objevuje také věšení plakátů, které se v jeho výzkumu z roku 1995 jeví jako méně časté. Ostatní výrazy obdivu ovšem ve své intenzitě souhlasí.

3.6.1 Vliv médií na hudební idoly dětí školního věku

Přestože pouze osm respondentů označilo jako způsob uctívání hudebního idolu sledování televizních pořadů s ním, na populární televizní pořady s hudbou se dívají. Média mají veliký podíl na formování hudebních idolů dětí.

Fenoménem dnešní doby se staly medializované soutěže Česko hledá Superstar nebo ČeskoSlovenská superstar²⁶. Otázky v rozhovorech se týkají také těchto pěveckých soutěží. Ačkoliv sláva většiny soutěžících je nezřídka krátkodobá, některé děti jsou touto soutěží velmi ovlivněni a její účastníci se stanou i jejich idoly.

Dívka, 11 let, ZŠ Česká Lípa

Tazatel: Hudebními idoly se v poslední době stali také účastníci soutěže Česko hledá Superstar a ČeskoSlovenská Superstar. Pokud jsi sledovala tuto soutěž, kdo byl tvým favoritem a proč?

Respondent: „*Denis Lacho se mi líbil. Hezky zpíval, tancoval a to je asi všechno.*“

Dívka 14 let, ZŠ Jablonec nad Nisou

Respondent: „*No právě ten Michal Foret (dívka v předešlé otázce uvedla, že jejím hudebním idolem je právě Michael Foret, který se proslavil v této soutěži před 5 lety) a ještě ten ... Martin Chodúr. Líbili se mi, protože mi přišlo, že uměli zpívat, a i tou vizáží a stylem, kterým zpívali.*“

Dívka 14 let, DD Jablonec nad Nisou

Respondent: „*Mě se líbil Sámer Issa. Je hlavně pěkný a hezky zpívá.*“

Všichni respondenti tuto soutěž sledovali a až na jednoho respondenta měli všichni také svého favorita. Ačkoliv se jejich oblíbenci lišili, důvod jejich obdivu byl stejný. Interpret hezky zpívá. 2 děti také uvedly, že se jim interpret líbil svou vizáží a 2 respondenti si jej vybrali také kvůli hudebnímu stylu, který prezentoval a do kterého se stylizoval.

²⁶ Jedná se o mediálně propagované pěvecké soutěže, ze kterých vzejde jeden vítěz, těšící se veliké popularitě u adolescentů. Neznámí mladí lidé, o jejichž úspěchu rozhoduje jak odborná porota, tak televizní diváci, se stávají hvězdami a idoly popmusic. Ze soutěže se stává show, která je podpořena mnoha efekty, aby co nejvíce zapůsobila na diváky.

3.7 Podoba hudebního idolu a jeho tvorby

Děti si své idoly vybírají dle několika faktorů. Jsou jimi např. zpěv, styl hudby, charisma interpreta nebo jeho vizáž.

3.7.1 Vzhled hudebního idolu

Rozhovory odhalily, že většina dětí bez ohledu na to, zdali pochází z dětského domova nebo z úplné rodiny uvedla, že jim na vzhledu interpreta nezáleží. Pouze jedna dívka ze základní školy v Liberci uvedla, že by interpreta neposlouchala, pokud by byl ošklivý a neoblékal se hezky.

Dívka 14 let, ZŠ Liberec

Tazatel: Někteří lidé, a často i sami účastníci, tvrdí, že tyto soutěže jsou pouze o vzhledu. Lidé podle nich zasílají hlasy pouze sympatickým, štíhlým a mladým lidem. Jak moc je pro tebe důležitý vzhled tvého oblíbeného zpěváka?

Respondent: „*Tak někdy. Zas aby se neoblíkal jako bezdomovec.*“

T: Takže kdyby se ti někdo líbil, jak zpívá, ale nelíbil by se ti vzhledově, tak bys ho neposlouchala?

R: „*Ne. To rozhodně ne. Neposlouchala.*“

Vzhled interpreta pro pubescenty, jak uvedlo zbývajících 29 dotazovaných, tedy podstatný není. Podstatnější se pro ně stává jejich umělecká tvorba.

3.7.2 Výběr hudby

Pro všechny děti je důležitý styl hudby, který interpret zastupuje, a podle tohoto kritéria si hudební idol také vybírají. Písně, které interpret zpívá, mají ovšem text, kterým mnohdy idol vyjadřuje své myšlenky, pocity, nebo postoje. Nezřídka si interpreti text písně píšou sami a obsahem písně se snaží předat své poselství, vyjádřit své pocity

či přinutit posluchače k zamyšlení. Je ovšem otázkou, nakolik je pro posluchače text důležitý a jak moc jej vnímají.

3 z 12 dotazovaných pokládají text písně za nedůležitý. 7 dětí text pokládá za důležitý, a pokud je zpíván anglicky, najdou si překlad na internetu. Ostatní respondenti uvedli, že text je pro ně důležitý pouze u česky zpívaných interpretů. Pokud je píseň zpívána jazykem, který neovládají, na internetu si jeho překlad ani nevyhledávají.

Chlapec 15 let, DD Jablonné v Podještědí

Tazatel: Zpěvák/zpěvačka v písni zpívá určitý text. Záleží ti také na textu písně, nebo si vybíráš hudbu pouze podle melodie?

Respondent: „*No to určitě.*“

T: Dokázal by si říci, o čem zpívá Rytmus (respondenta oblíbený interpret, jedná se o slovenského rappera)

R: „*O svym životě.*“

3.8 Role hudby a hudebního idolu

Pubescenti jsou velice často ochotni udělat to, co by jinak neudělali jenom pro to, aby svůj hudebního idol viděli a dostali se k němu blíže. Proto mají hudební idoly tak velký vliv. Mohou změnit jednání pubescentů a přinutit je dělat věci prospěšné celé společnosti.

3.8.1 Hudba a hudební idol jako módní ikona

Pro pubescenty je důležitý také styl oblékání. Jejich oblečení o nich může mnohé vypovědět. Respondenti se nezávisle na sobě shodli na několika hudebních stylech, na kterých se styl oblékání odráží. Ti, kteří uvedli jako svůj oblíbený hudební styl pop music, by poznali člověka, který poslouchá stejný styl pouze podle předmětů, které by znázorňovaly jejich obdiv k interpretovi. Jedná se o odznaky, trička s potiskem jeho osoby nebo hudbu, kterou by zaslechli ze sluchátek. Dvě dívky uvedly, že by jedince poslouchající také pop music poznaly v okamžiku, kdy by začal tancovat. Bez těchto

projevů by ovšem člověka upřednostňující hudební styl pop music nerozpoznali. Dle respondentů ale existují styly oblékání vypovídající mnohé o oblíbeném hudebním stylu.

Dívka 15 let, DD Jablonec nad Nisou

Tazatel: Podle čeho bys poznal, že někdo poslouchá stejný styl hudby, který posloucháš ty, aniž by ti to řekl?

R: „Podle oblečení.“ (dívka poslouchá hip hop)

T: Co by takový člověk měl na sobě?

R: (stoupne si) „Tohle.“

T: Pokus se to oblečení popsat slovy.

R: „Dlouhý věci. Dlouhý mikiny, tepláky, hodně volný.“

T: Je nějaký jiný styl, který by si poznala podle oblečení?

R: „No tak určitě diskanty. (pohrdavý výraz) Ty by měly růžový hadry a byly by úlisný. Nebo emo styl. Ty maj propíchaný pusu, fetujou, maj patku na stranu, poškrábaný ruce.“

Dívka 14 let, ZŠ Jablonec nad Nisou

R: „Tak to bych asi nepoznala.“

T: A poznala bys nějaký jiný styl podle oblékání?

R: „No možná třeba punk.“

T: A ten bys poznala jak?

R: „Ty pankáči maj číra²⁷, vlasy barevný, boty těžký, choděj v těch kožených bundách.“

Chlapec 15 let, DD Jablonné v Podještědí

Respondent: „No možná podle oblékání.“ (oblíbený interpret respondenta je rapper Rytmus)

T: Co by tedy takový člověk měl na sobě?

R: „No tak široký kalhoty, pak nějaký stylový boty, šperky určitě hodně.“

T: Poznal bys ještě jiný hudební styl podle oblečení?

²⁷ Styl účesu vytvořený pruhem vlasů uprostřed hlavy nejrůznějších barev. Zbytek hlavy je vyholený a pruh vlasů nejrůznějšími prostředky zvednut.

R: „*Tak třeba punk. Hodně nosí černou barvu, růžovou, řetězy nosej hodně a tak.*“

T: Vzpomněl by sis ještě na další hudební styl rozpoznatelný podle oblečení?

R: „*Tak techno určitě. Ti nosí dready.*“

T: Hodně dětí mi taky tvrdilo, že by poznaly emo styl. Poznal bys ho také?

R: „*To je něco jako ten punk. Nosí pořád černou barvu. A hodně se malujou, nosej patky. Nebo metal, ty nosej kožený věci, hodně piercingu maj, řetězy.*“

Všechno styly rozpoznatelné v oblékání mají jedno společné. Svým oblečením se jedinci odlišují od ostatních a mnohdy vzbuzují nejrůznější emoce od výrazu posměšku až po obdiv. Mnohdy se jedná o extrémní projevy, které se promítají do všech oblastí života a mohou být pro pubescenta i nebezpečné. Jedním takovým hudebním stylem je dnes mezi pubescenty oblíbený a pro mnoho lidí neznámý styl emo.

Existuje množství webových stránek věnujících se stylu emo, kde pubescenti mohou najít podrobný návod co dělat pro to, aby se stali pravými vyznavači tohoto stylu. Stránky se věnují účesům, oblečení, ale i doplňkům nebo make-upu, který používají v emo stylu také chlapi. Jedněmi obdivovaný, druhými zatracovaný styl emo je styl punkové, nebo hardcoreové hudby projevující se extrémním způsobem v oblékání a celkovém vzhledu jedince. Nebezpečí ovšem spočívá v sebepoškozování, které je s tímto stylem často spojováno. (URL 9) Ačkoliv emo styl není se sebepoškozováním spojen, někteří pubescenti, a obzvláště ti v pubertě, příslušnost k této skupině dokazují jízvami na zápěstí a domnívají se, že 'být emo' znamená mimo jiné mít deprese a záměrně si ubližovat. Rozhovory s respondenty tento fakt potvrzují. Neboť tento styl nevyznávají, nejsou schopni vysvětlit důvod tohoto jednání.

3.8.2 Hudební idol jako příčina vzpoury

Jelikož se hudební idoly stávají životními vzory a inspirací mnoha pubescentů a jejich touha vidět obdivovaného interpreta na vlastní oči je součástí jejich snů, jsou ochotni obětovat možnosti vidět interpreta na vlastní oči i věci a hodnoty, na kterých jim záleží. I přes zákaz svých rodičů/vychovatelů jsou někteří pubescenti ochotni zúčastnit se koncertů i v případě útěku či nejrůznějších záminek.

Dívka 14 let: ZŠ Liberec

Tazatel: Pokud by ti rodiče zakázali jít na koncert tvého oblíbeného zpěváka/zpěvačky, protože se v novinách dočetli, že jeho/její koncerty jsou často plné erotických scén a texty písniček jsou vulgární, šel/šla bys přesto na koncert tajně?

Respondent: „*Jo, šla bych i přesto.*“

Dívka 11 let: ZŠ Česká Lípa

Respondent: „*No zkusila bych rodiče přemluvit, a když bych nemohla, tak bych nešla.*“

Dívka 15 let: DD Česká Lípa

Respondent: „*Neměla bych hlavně lístky.*“

T: Představ si, že bys je vyhrála v soutěži.

R: „*No tak to bych pana ředitele přemlouvala, a když by mě nepustil nebo se mnou nejel, tak bych zdrhla ...no a vrátila bych se druhý den.*“

Dívka 14 let, ZŠ Česká Lípa

R: „*Vymyslela bych si, že du spát ke kámošce a v noci s ní šla na ten koncert.*“

Respondenti v období prepuberty by se koncertu nezúčastnili, pokud by se jej nemohli zúčastnit. V období puberty se ovšem názory již mění a především dívky by byly ochotné lhát i rodičům, aby se zúčastnily koncertu jejich oblíbeného interpreta.

3.8.3 Hudební idol jako nositel lidskosti

Průzkum potvrzuje, že v přítomnosti oblíbeného interpreta jsou ochotni se osobně zúčastnit pomoci např. lidem postiženým záplavami.

Dívka 15 let, DD Jablonec nad Nisou

Tazatel: Kdyby tvůj idol na svých webových stránkách vyzval fanoušky ke společné pomoci lidem postiženým záplavami, jel/a bys s ním pomáhat také?

Respondent: „*No kdyby tam byla ona du pomáhat hned taky.*“

Chlapec 12 let, DD Jablonec nad Nisou

R: „*Asi ne. Vadilo by mi, koukat se na to.*“

Ochota pomoci se projevila opět především u dívek. Rozhodující byla účast samotného hudebního idolu. Pokud by on sám na akci byl přítomen, dívky by k pomoci přispěly. Nejedná se pouze o povodně, interpreti se účastní bez nároku na honorář také kampaní pro pomoc lidem postiženým jinými živelnými katastrofami či nemocemi (URL 10)

3.8.4 Hudební idol jako symbol úspěchu

Pubescenti netouží být pouze v přítomnosti svého hudebního idolu. Často také sní o tom, stát s ním na jednom pódiu, podílet se na jeho úspěchu a být tak idolem ostatních.

Chlapec 14 let, ZŠ Liberec

Tazatel: Chtěl bys být slavný jako tvůj hudební idol?

Respondent: „*Nechtěl bych být tak slavný. Je to obrovská zodpovědnost a nemohl bych být třeba s rodinou doma ... Ne tolik jako on. Jinak by mi nevadilo být slavný.*“

Dívka 15 let, DD Jablonec nad Nisou

Respondent: „*No tak to určitě.*“

T: Byla bys ochotná kvůli tomu studovat i zpěv nebo hru na hudební nástroj?

R: „*Kvůli tomu bych byla ochotná udělat úplně cokoli. To je prostě můj sen. Takhle tancovat a zpívat, ty jo, to je úplně nejvíc.*“

5 z dotazovaných by chtěli být slavní jako jejich hudební idol, dalších 5 ne. Zbývajících 2 uvedli, že by chtěli být slavní, ovšem ne v takové míře. Jejich hudebními idoly byly Michael Jackson a Billie Joe Armstrong²⁸.

²⁸ Frontman americké populární skupiny Green Day. Zástupce punkrockové scény.

Ti stejní respondenti, až na chlapce ze základní školy v Jablonci nad Nisou, ovšem uvedli, že by byli ochotni vzdát se školy proto, aby mohli účinkovat ve skupině svého idolu. Na školu by se poté vrátili 2 respondenti a dokončili by ji.

Dívka 15 let, DD Jablonec nad Nisou

Tazatel: Představ si, že ti tvůj hudební idol nabídl, aby si zpíval/a (tančil/a) v jeho/její skupině, pod podmínkou, že přestaneš chodit do školy, abys jsi se zpívání (tancování) mohl/a věnovat naplno. Co bys udělal/a, kdyby rodiče/v domově byli proti, protože by chtěli, abys chodila do školy?

R: *„No to hned, bez přemýšlení. Vzdala bych se prostě všeho, jen abych mohla tančit nebo zpívat. To je prostě můj život. Jééé, no to by bylo úplně něco, o čem se mi může jen zdát.“*

Dívka 14 let, ZŠ Česká Lípa

R: *„Ano, určitě.“*

Chlapec 15 let, DD Jablonné v Podještědí

R: *„Jo.“*

Chlapec 12 let, ZŠ Jablonec nad Nisou

R: *„No to asi ne.“*

Celkově 8 z 12 dotazovaných by opustilo základní školu pro to, aby dostali šanci stát se slavnými. Touha být slavný je u pubescentů, a především dětí z dětských domovů, velice silná.

3.8.5 Hudební idol jako tvůrce postojů

U některých pubescentů je vliv hudebních idolů natolik silný, že dokáže ovlivnit také jejich názory a postoje. O tom může svědčit i fakt, že 6 respondentů v otázce č. 12

v dotazníku zakroužkovalo variantu J²⁹. Otázky³⁰ v rozhovorech byly zaměřeny také na to, zdali hudební idoly ovlivňují postoje dětí k drogám.

Většina dotazovaných by se názorem hudebního idolu ovlivnit nenechala.

Chlapec 14 let, ZŠ Liberec

Tazatel: Představ si, že by tvého oblíbeného interpreta zatkla policie za držení a užívání drog. On by se k tomu přiznal, ale otevřeně by řekl, že by povolil užívání malého množství drog bez jakéhokoliv trestu. Souhlasil/a bys s jeho názorem?

R: „*To rozhodně ne. Ale poslouchal bych ho dál.*“

Dívka 14 let, ZŠ Česká Lípa

Respondent: „*Jo, pokud by se jednalo o malý množství tak jo.*“

T: A jsou podle tebe drogy, i v malém množství, škodlivé?

R: „*Určitě.*“

T: Ale kdyby ona (zpěvačka) řekla, že malé množství drog neškodí, věřila bys jí?

R: „*Ano. Když to zkusila a nic jí to nedělalo, tak určitě jo. Ale jenom kdyby třeba občas něco zkusila. Kdyby fetovala každé den, tak by to na ní bylo poznat. S tím bych ani nesouhlasila.*“

9 dotazovaných respondentů by se nenechalo hudebním idolem ovlivnit v názorech na drogy a proti jejich užívání by byli i přesto. 1 dívka by byla pro kouření marihuany, čímž by se její názor ovšem také nezměnil a 2 z respondentů uvedli, že by se jejich názor změnil, ale pouze v případě malého množství drog.

Podstatnější vliv na postoje pubescentů k drogám má osobní kontakt s idolem. Pokud idol směřuje svůj názor pouze k pubescentovi a dojde přitom k osobnímu kontaktu, je vliv hudebního idolu významnější. 7 dotazovaných by své kouření

²⁹ 12. J, mám podobné zájmy a názory jako můj hudební idol

³⁰ Jedná se o otázky č. 11 a 13

neomezilo, 3 ano a 2 by přestali kouřit pouze v daný moment, pokud by je oslovil jejich hudební idol osobně a varoval je před nebezpečím kouření.

Reliabilnější³¹ odpovědi nabízí odpovědi kuřáků. 5 respondentů se přiznalo k aktivnímu kouření. 1 z dotazovaných by se názorem idolu nenechal ovlivnit, 2 by změnili svůj názor a 2 by přestali kouřit v momentě, kdy by je interpret oslovil, ale absolutní omezení kouření by to neznamenal.

Chlapec 13 let, DD Česká Lípa

Tazatel: Představ si, že kouříš před domem, kde se má konat koncert tvého oblíbeného interpreta. V ten moment prochází kolem on/a a vidí, jak kouříš. Zastaví se u tebe a řekne ti, že bys neměl kouřit, pokud jsi takhle mladý. Řekl by ti, že on/a sám/a nekouří, protože to škodí zdraví. Přestal/a nebo omezil/a bys potom své kouření?

Respondent: „*Ne. To bych kouřil stejně.*“

Dívka 15 let, DD Jablonec nad Nisou

R: (dlouho přemýšlí) „*Kdyby mi to řekla přímo ona, tak asi jo. Protože vždycky, když bych si chtěla zapálit, tak by se mi to vybavilo a možná by se mi pak i líp tancovalo a zpívalo... Já to pomáhá asi taky.*“

Dívka 14 let, ZŠ Česká Lípa

R: „*Ve chvíli, kdy by mi to řekla, bych tu cigaretu típla, protože by mi bylo trapně, ale druhý den bych si asi stejně zapálila.*“

Hypotéza H4 by se tak částečně potvrdila. Hudební idoly mají moc ovlivnit jednání pubescentů od 11 do 15 let, zejména pokud se jedná o přímý kontakt s nimi nebo možnost vidět je na vlastní oči nebo být v jejich blízkosti. Většina pubescentů je ochotna pomáhat druhým lidem v extrémních podmínkách v přítomnosti hudebního idolu, vzdát se vzdělání, aby využili možnosti stát se stejně slavným nebo naopak

³¹ Reliabilní znamená spolehlivý

studovat zpěv nebo hru na hudební nástroj. Na druhé straně, vliv hudebních idolů není u převážné většiny pubescentů natolik silný, aby ovlivnil např. jejich postoj k drogám.

Z Á V Ě R

Záměrem diplomové práce bylo zjistit, jakých podob nabývají hudební idoly dětí školního věku a jak veliký vliv na jejich životy mají. Práce se zaměřuje na děti v období prepuberty trvající od 11 do 13 let a období puberty od 14 do 15 let. Výsledky jsou zpracovány na základě kombinovaného výzkumu, kterého se zúčastnilo 30 dětí z Libereckého kraje. Vybranými městy se stala Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Jablonec v Podještědí a Liberec. Polovina z nich pocházelo v době výzkumu z úplných rodin s hmotným zabezpečením a zbývající polovina z dětských domovů. Diplomová práce porovnává rozdíly nejen mezi dětmi z dětských domovů a úplných rodin s hmotným zabezpečením, vymezenými věkovými obdobími, ale také generové rozdíly.

Samotná práce je rozdělena na tři části zahrnující teoretickou část, metodologickou část a analytickou část. Těmto hlavním částem předchází také úvod a výsledky průzkumu shrnuje závěr. V úvodu práce je zdůvodněn výběr tématu, podán nástin struktury diplomové práce, její východiska, cíle a jsou přiblíženy vybrané metody výzkumu zaměřující se na téma hudebních idolů dětí školního věku od 11 do 15 let.

Teoretická část definuje podstatné pojmy, vymezuje nejen hudební žánry, ale také typ respondentů, na kterých byl průzkum prováděn. Věnuje se ovšem také podstatným psychologickým, sociologickým a filosofickým aspektům hudby a hudebních idolů. Teoretická část podává vysvětlení, proč se výzkum zaměřuje právě na pubescenty od 11 do 15 let.

Metodologická část blíže charakterizuje zkoumaný vzorek, popisuje průběh výzkumu a blíže seznamuje s hlavními a dílčími výzkumnými otázkami a hypotézami.

Nejvýznamnější částí diplomové práce je analytická část. Tato část prezentuje výsledky kombinovaného výzkumu u požadovaných respondentů. Jedná se tedy o přehled výsledků dotazníků i následných rozhovorů. Otázky v dotazníku se soustředí na podobu dnešních hudebních idolů a jejich způsob uctívání. S dvěma vybranými dětmi vyplňující předchozí dotazník byl prováděn následující rozhovor. Rozhovory se hudebními idoly

zabývají již hlouběji a snaží se odhalit, jaký vliv hudební idoly na jednání a postoje pubescentů mají. Prováděný výzkum byl porovnáván také s výsledky průzkumu realizovaného v roce 1995, který prováděl psycholog Amiram Raviv společně s dalšími autory.

Diplomová práce tedy splnila cíle vytyčené na jejím počátku a poskytla reliabilní odpovědi na výzkumné otázky specifikované v metodologické části. Byly stanoveny čtyři hypotézy, z nichž dvě byly potvrzeny a zbývající dvě potvrzeny částečně. Hypotézy tak např. potvrdily nadvládu hudební idolů mužského pohlaví a rozdíly v oblíbených hudebních stylech dětí z dětských domovů a dětí z úplných rodin s hmotným zabezpečením. Ukázalo se ovšem, že ačkoliv mají hudební idoly veliký vliv na životy pubescentů a dokážou mnohdy změnit i jednání jedinců, jejich názor není pro pubescenty vždy směrodatný. Co se týče např. postojů k drogám, většinou hudební idoly nemají tu moc ovlivnit postoje pubescentů na tyto nebezpečné látky.

Diplomová práce tedy pouze potvrzuje, že hudební idoly pubescentů by měly být vnímány jako součást osobnosti pubescentů. Pubescenti si je vybírají, neboť v nich vidí svůj vzor a mnozí z nich touží být jako oni. A co více, hudba se odráží také v oblečení, názorech pubescentů na společnost a celkové vizáži jedince. Hudební idoly nám prozradí, po čem nejvíce pubescenti touží a co mají rádi. Mohou vysvětlit např. i chování, které je pro dospělé mnohdy nepochopitelné. Tento fakt může vést k lepšímu porozumění, pochopení problémů, které pubescenty trápí a celkovému zlepšení vztahu mezi dospělými a pubescenty, pro které je toto období plné změn mnohdy velice nebezpečné.

Hudbou lidé potřebují k životu, neboť probouzí emoce, které v dnešním přetechizovaném světě často chybí.

JMENNÝ REJSTŘÍK

B

Burrows..... *11, 12*

Č

Čáp..... *21, 22, 26, 30, 49, 53*

F

Franěk *22, 25*

H

Havlík..... *32, 33, 34, 38*

J

Jandourek *31, 32, 56*

K

Koťa *32, 33, 34, 38*

Kraus *10*

M

Macek..... *12, 32*

Mareš *21, 22, 26, 30, 49, 53, 78*

Matoušek..... *36*

Matzner *13, 15*

P

Poledňák... *13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 33*

R

Rademacher..... *13, 14*

Raviv *33, 34, 35, 42, 71*

S

Sebald..... *34*

Sedlák..... *11, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28*

Skalková..... *40, 41*

Š

Šímanovský *27, 28, 29*

V

Vágnerová *11, 30, 32, 55*

Z

Zeleviová..... *27, 28*

Zich, J..... *18, 19*

Zich, O. *16, 17, 18*

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Zastoupení respondentů dle věku	44
Graf č. 2 Zastoupení respondentů dle věku a pohlaví	45
Graf č. 3 Zastoupení respondentů dle pohlaví	46
Graf č. 4 Největší koníček	47
Graf č. 5 Největší koníček u respondentů s odlišným rodinným zázemím	47
Graf č. 6 Činnost, které se respondenti věnují při poslechu hudby	48
Graf č. 7 Nejoblíbenější hudební styl	49
Graf č. 8 Nejoblíbenější hudební styl respondentů s odlišným rodinným zázemím ..	50
Graf č. 9 Idoly respondentů	52
Graf č. 10 Změna hudebního idolu během 3let	52
Graf č. 11 Změna hudebního idolu během 3let u respondentů s odlišným rodinným zázemím.....	53
Graf č. 12 Výběr partnera/ky podobající se hudebnímu idolu	54
Graf č. 13 Výběr partnera/ky podobající se hudebnímu idolu s odlišným rodinným rodinným zázemím	54
Graf č. 14 Pohlaví hudebních idolů	55
Graf č. 15 Věkové rozdíly hudebních idolů dívek	56
Graf č. 16 Věkové rozdíly hudebních idolů chlapců	57
Graf č. 17 Způsob uctívání hudebních idolů	58

SEZNAM LITERATURY

BURROWS, J. (ed.) *Klasická hudba*. Vyd. 1. Praha : Slovart, 2008. 528 s. Velký ilustrovaný průvodce. ISBN 978-80-7391-060-0 .

ČÁP, J. - MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2001. 655 s. ISBN 80-7178-463-X (váz.).

FRANĚK, M. *Hudební psychologie*. Vyd. 1. V Praze : Karolinum, 2007 dotisk. 238 s. ISBN 978-80-246-0965-2.

HAVLÍK, R. - KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2002. 174 s. ISBN 80-7178-635-7.

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha : Portál, 2007. 285 s. ISBN 978-80-7367-269-0.

KRAUS, J. a kol. *Nový akademický slovník cizích slov*. Vyd. 1. Praha : Academia, 2009. 879 s. ISBN 978-80-200-1415-3.

MACEK, P. *Adolescence : psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Vyd. 1. Praha : Portál, 1999. 207 s. ISBN 80-7178-348-X .

MACEK, P. A KOL. *Slovník české hudební kultury*. Praha : Editio Supraphon, 1997. 1035 s. ISBN 80-7058-462-9.

MATZNER, A. - POLEDŇÁK - I. , WASSERBERGER, I. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. 1. vyd. [Díl] [3],[1], Část jmenná : Československá scéna. Praha : Editio Supraphon, 1990. 649 s. ISBN 80-7058-210-3.

MATZNER, A.- POLEDŇÁK, I. , WASSERBERGER, I. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. 2., dopl. vyd. [Sv.] 1, Část věcná. Praha : Supraphon, 1983. 415 s.

MATOUŠEK, O. *Ústavní péče*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 1999. 159 s. Studijní texty. Série učebnic pro obor sociální práce ; sv. 6. ISBN 80-85850-76-1.

MUCHA, I. *Sociologie : základní texty*. 3., upr. vyd. Jesenice u Prahy : Vydavatelství 999, 2007. 302 s. ISBN 978-80-86391-26-7.

POLEDŇÁK, I. *Hudba jako problém estetiky*. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 2006. 287 s. ISBN 80-246-1215-1.

RADEMACHER, J. *Hudba*. Vyd. 1. Brno : Computer Press, 2004. 192 s. Malá encyklopedie. ISBN 80-251-0281-5.

RAVIV, A. - BAR-TAL,D. - RAVIV,A. & BEN-HORIN,A. "Adolescent Idolization of Pop Singers: Causes, Expressions, and Reliance." *Journal of Youth and Adolescence* 25:631-650, 1996.

SEBALD, H. *Adolescence: A sociological analysis*. New York : Appleton-Century-Crofts, 1968. 537 p.

SEDLÁK, F. *Základy hudební psychologie* : Celost. učebnice pro stud. pedag. fakult. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1990. 319 s. Učebnice pro vysoké školy. ISBN 80-04-20587-9.

SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy* : Učebnice pro studenty pedagogických fakult. 1. vyd. 1. díl. Praha : SPN, 1985. 311 s.

SKALKOVÁ, J. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Praha : SPN, 1983. 204 s.

ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Vyd. 1. Praha : Portál, 1998. 246 s. ISBN 80-7178-264-5.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Vyd. 1. I., Dětství a dospívání. Praha : Karolinum, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.

ZELEIOVÁ, J. *Muzikoterapie : východiska, koncepty, principy a praxe*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2007. 254 s. ISBN 978-80-7367-237-9.

ZICH, J. *Kapitoly a studie z hudební estetiky*. 1. vyd. Praha : Supraphon, 1987. 216 s. Editio Supraphon.

ZICH, O. *Estetické vnímání hudby - estetika hudby*. 1. vyd. Praha : Supraphon, 1981. 451 s. Klasikové hudební vědy a kritiky.

INTERNETOVÉ ZDROJE

URL 1 :

En.wiktionary.org [online]. 2005, 20 April 2008 [cit. 2010-01-29]. Idolization. Dostupné z WWW: <<http://en.wiktionary.org/wiki/idolization>>.

URL 2:

Techno In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 2008, 13.2.2010 [cit. 2010-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Techno>>.

URL 3:

House music In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 2007, 27. 1. 2010 [cit. 2010-02-17]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/House_music>.

URL 4:

Hip hop In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 2005, 15. 2. 2010 [cit. 2010-02-17]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hip_hop>.

URL 5:

Rap In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 2006, 30.12.2009 [cit. 2010-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Rap>>.

URL 6:

Rhythm and blues In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 2006, 24.1.2010 [cit. 2010-02-18]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Rhythm_and_blues>.

URL 7:

Pop music In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 2006, 13.2.2010 [cit. 2010-02-18]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pop_music>.

URL 8:

ja iDNES.CZ . *Revue.idnes.cz* [online]. 18.6.2008 [cit. 2010-02-12]. Idoly dětí? Ewa Farna, Leoš Mareš i Karel Gott. Dostupné z WWW: <http://revue.idnes.cz/idoly-deti-ewa-farna-leos-mares-i-karel-gott-fkk-/lidicky.asp?c=A080618_095607_lidicky_ved>.

URL 9:

KOMŮRKOVÁ, Kristýna. Řezala jsem se žiletkami, přiznává vyznavačka stylu emo. *MF Dnes* [online]. 2008 [cit. 2010-02-20]. Dostupný z WWW: <http://ona.idnes.cz/rezala-jsem-se-ziletkami-priznava-vyznavacka-stylu-emo-pjf-/ona_vztahy.asp?c=A080526_161326_ona_vztahy_ves>.

URL 10:

novinky.cz [online]. 2010, 23.1.2010 [cit. 2010-02-19]. Celebrity pomáhaly Haiti s telefonem v ruce. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/190005-celebrity-pomahaly-haiti-s-telefonem-v-ruce.html>>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Dotazník

Příloha č. 2 – Rozhovor

Příloha č. 3 – Ukázka 4 vyplněných dotazníků

Příloha č. 4 – Rozhovor dívka, 14 let, ZŠ

Příloha č. 5 – Rozhovor dívka, 14 let, DD

Příloha č. 5 – Obrázky vyznavačů hudebních stylů

Příloha č. 1: Dotazník

Prosím o zodpovězení následujících otázek. Tento dotazník je anonymní, vyplňuj ho pravdivě a na základě své zkušenosti.

Petra Hanková, Technická univerzita v Liberci

dotazník pro diplomovou práci

Hudební idoly dětí školního věku

únor 2010

Správnou odpověď zakroužkuj a do prázdných řádků vepiš své odpovědi!!!

1. Jsem :

A) chlapec

B) dívka

2. Bydlím v (město/obec) : _____

3. Kolik je ti let? : _____

4. Mým největším koníčkem je:

A, hudba

B, sport

C, film

D, četba knih

E, počítače

F, nemám žádný koníček

5. Vzor (idol), který obdivuji:

A, je z oblasti, kterou jsem v předešlé otázce označil/a

B, je z jiné oblasti

C, nemám žádný vzor

6. Mým nejoblíbenějším hudebním stylem je:

A, vážná hudba	E, punk	I, house
B, pop music	F, rap	J, dechovka
C, big beat	G, hip hop	K, jazz
D, rock	H, techno	L, jiný styl

7. Pokud jsi na předcházející otázku odpověděl/a jiný styl, napiš který:

8. Při poslechu hudby:

A, odpočívám	D, zpívám
B, tancuji	E, učím se
C, sním	F, dělám jinou činnost

9. Pokud jsi v přecházející otázce zakroužkoval/a variantu F, napiš, jakou činnost při poslechu hudby děláš:

10. Mým hudebním vzorem (idolem) je:

A, muž	B, žena
--------	---------

11. Můj hudební vzor (idol) se během 3 let :

A, změnil	B, nezměnil
-----------	-------------

12. Zakroužkuj všechna tvrzení odpovídající tvému způsobu uctívání hudebního vzoru (idolu):

- A, kupuji si časopisy se svým hudebním idolem
- B, koukám na televizní pořady s ním
- C, navštěvuji jeho webové stránky a fotky na internetu
- D, věším si plakáty se svým hudebním idolem
- E, jsem ve fanklubu svého oblíbeného hudebního interpreta
- F, navštěvuji koncerty
- G, učím se texty a melodie písniček
- H, pouštím si písničky
- CH, oblékám se jako můj hudební idol
- I, kupuji si placky, trička a další předměty spojené s idolem
- J, mám podobné zájmy a názory jako můj hudební idol

13. Snažím se vybírat si partnera/ partnerku, který se mému hudebnímu vzoru (idolu) podobá:

- A, ano
- B, ne
- C, můj hudební idol je opačného pohlaví, než o které se zajímám

Děkuji ti za vyplnění dotazníku.

Příloha č. 2: Rozhovor

Hudební idol je vzor z oblasti hudby, ke kterému jeho obdivovatelé vzhlížejí a který je jimi milován a obdivován. Hudebním idolem mnoha dětí a dospívajících byly svého času např. zpěváci ze skupiny The Kelly Family nebo v České republice skupina Lunatic. Dnes je to dle výsledků v hitparádách a anketách, ve kterých je dotazována veřejnost, např. Avril Lavigne, Tokio Hotel, nebo rapper 50 Cent. Z českých interpretů je to např. Lucie Vondráčková, Ewa Farná, skupiny Chinaski, Kabát, zpěváci Daniel Landa, Tomáš Klus nebo rapper Marpo.

1. Kdo je tvým hudebním idolem?
2. Hudebními idoly se v poslední době stali také účastníci soutěže Česko hledá Superstar a ČeskoSlovenská Superstar. Pokud jsi sledoval/a tuto soutěž, kdo byl tvým favoritem a proč?
3. Někteří lidé, a často i sami účastníci, tvrdí, že tyto soutěže jsou pouze o vzhledu. Lidé podle nich zasílají hlasy pouze sympatickým, štíhlým a mladým lidem. Jak moc je pro tebe důležitý vzhled tvého oblíbeného zpěváka/zpěvačky?
4. Zpěvák/zpěvačka v písni zpívá určitý text. Záleží ti také na textu písně, nebo si vybíráš hudbu pouze podle melodie?
5. Jakými přídavnými jmény bys charakterizoval/a svůj hudební idol?
6. Chtěl/a bys být slavný/á jako tvůj hudební idol?
7. Byl/a bys ochoten/na kvůli tomu studovat i zpěv nebo hru na hudební nástroj?

8. Podle čeho bys poznal/a, že někdo poslouchá stejný styl hudby, který posloucháš ty, aniž by ti to řekl?
9. Představ si, že ti tvůj hudební idol nabídl, aby si zpíval/a (tančil/a) v jeho skupině, s podmínkou, že přestaneš chodit do školy, abys jsi se zpívání (tancování) mohl/a věnovat naplno. Co bys udělal/a, kdyby rodiče/v domově byli proti, protože by chtěli, aby jsi chodil/a do školy?
10. Kdyby tvůj idol na svých webových stránkách vyzval fanoušky ke společné pomoci lidem postiženým záplavami, jel/a bys s ním pomáhat také?
11. Představ si, že by tvého oblíbeného interpreta zatkla policie za držení a užívání drog. On by se k tomu přiznal, ale otevřeně by řekl, že by povolil užívání malého množství drog bez jakéhokoliv trestu. Souhlasil/a bys s jeho názorem?
12. Pokud by ti rodiče/ v domově zakázali jít na koncert tvého oblíbeného zpěváka/zpěvačky, protože se v novinách dočetli, že jeho/její koncerty jsou často plné erotických scén a texty písniček jsou vulgární, šel/šla bys přesto na koncert tajně?
13. Představ si, že kouříš před domem, kde se má konat koncert tvého oblíbeného interpreta. V ten moment prochází kolem on a vidí, jak kouříš. Zastaví se u tebe a řekne ti, že bys neměl/a kouřit, pokud jsi takhle mladý/á. Řekl by ti, že on sám nekouří, protože to škodí zdraví. Přestal/a a nebo omezil/a bys potom své kouření?
14. Obdivují tví kamarádi stejný hudební idol?

Příloha č. 3: Ukázka 4 vyplněných dotazníků

Prosím o zodpovězení následujících otázek. Tento dotazník je anonymní, vyplňuj ho pravdivě a na základě své zkušenosti.

*Petra Hanková, Technická univerzita v Liberci
dotazník pro diplomovou práci*

Hudební idoly dětí školního věku

únor 2010

Správnou odpověď zakroužkuj a do prázdných řádků vepiš své odpovědi!!!

1. Jsem :

A) chlapec ☒ B) dívka

2. Bydlím v (město/obec) : Česká Lípa

3. Kolik je ti let? : 11

4. Mým největším koníčkem je:

☒ A) hudba
B, sport
C, film
D, četba knih
E, počítače
F, nemám žádný koníček

5. Vzor (idol), který obdivuji:

☒ A) je z oblasti, kterou jsem
v předešlé otázce označil/a
B, je z jiné oblasti
C, nemám žádný vzor

6. Mým nejoblíbenějším hudebním stylem je:

A, vážná hudba	E, punk	I, house
B, pop music	F, rap	J, dechovka
C, big beat	☒ G, hip hop	K, jazz
D, rock	H, techno	L, jiný styl

7. Pokud jsi na předcházející otázku odpověděl/a jiný styl, napiš který: _____

8. Při poslechu hudby:

A, odpočívám	D, zpívám
B, tancuji	☒ E, učím se
C, sním	F, dělám jinou činnost

9. Pokud jsi v přecházející otázce zakroužkoval/a variantu F, napiš, jakou činnost při poslechu hudby děláš: _____

10. Mým hudebním vzorem (idolem) je: ☐ A, muž ☒ B, žena

11. Můj hudební vzor (idol) se během 3 let : ☐ A, změnil ☒ B, nezměnil

12. Zakroužkuj všechna tvrzení odpovídající tvému způsobu uctívání hudebního vzoru (idolu):

A, kupuji si časopisy se svým hudebním idolem
B, koukám na televizní pořady s ním
C, navštěvuji jeho webové stránky a fotky na internetu
☒ D, věším si plakáty se svým hudebním idolem
E, jsem ve fanklubu svého oblíbeného hudebního interpreta
F, navštěvuji koncerty
☒ G, učím se texty a melodie písniček
☒ H, pouštím si písničky
CH, oblékám se jako můj hudební idol
I, kupuji si placky, trička a další předměty spojené s idolem
J, mám podobné zájmy a názory jako můj hudební idol

13. Snažím se vybírat si partnera/ partnerku, který se mému hudebnímu vzoru (idolu) podobá:

A, ano
B, ne
☒ C, můj hudební idol je opačného pohlaví, než o které se zajímám

Děkuji ti za vyplnění dotazníku.

Prosím o zodpovězení následujících otázek. Tento dotazník je anonymní, vyplňuj ho pravdivě a na základě své zkušenosti.

Petra Hanková, Technická univerzita v Liberci
dotazník pro diplomovou práci

Hudební idoly dětí školního věku

únor 2010

Správnou odpověď zakroužkuj a do prázdných řádků vepiš své odpovědi!!!

1. Jsem :

☒ A) chlapec B) dívka

2. Bydlím v (město/obec) : Liberec

3. Kolik je ti let? : 14 let

4. Mým největším koníčkem je:

☒ A, hudba
B, sport
C, film
D, četba knih
E, počítače
F, nemám žádný koníček

5. Vzor (idol), který obdivuji:

☒ A, je z oblasti, kterou jsem
v předešlé otázce označil/a
B, je z jiné oblasti
C, nemám žádný vzor

6. Mým nejoblíbenějším hudebním stylem je:

A, vážná hudba	E, punk	I, house
B, pop music	F, rap	J, dechovka
C, big beat	G, hip hop	K, jazz
☒ D, rock	H, techno	L, jiný styl

7. Pokud jsi na předcházející otázku odpověděl/a jiný styl, napiš který: _____

8. Při poslechu hudby:

☒ A, odpočívám	☐ D, zpívám
☐ B, tancuji	☒ E, učím se
☒ C, sním	☐ F, dělám jinou činnost

9. Pokud jsi v přecházející otázce zakroužkoval/a variantu F, napiš, jakou činnost při poslechu hudby děláš: _____

10. Mým hudebním vzorem (idolem) je: ☒ A, muž ☐ B, žena

11. Můj hudební vzor (idol) se během 3 let :
☐ A, změnil ☒ B, nezměnil

12. Zakroužkuj všechna tvrzení odpovídající tvému způsobu uctívání hudebního vzoru (idolu):

☒ A, kupuji si časopisy se svým hudebním idolem
☐ B, koukám na televizní pořady s ním
☐ C, navštěvuji jeho webové stránky a fotky na internetu
☒ D, věším si plakáty se svým hudebním idolem
☐ E, jsem ve fanklubu svého oblíbeného hudebního interpreta
☐ F, navštěvuji koncerty
☐ G, učím se texty a melodie písniček
☐ H, pouštím si písničky
CH, oblékám se jako můj hudební idol
☒ I, kupuji si placky, trička a další předměty spojené s idolem
J, mám podobné zájmy a názory jako můj hudební idol

13. Snažím se vybírat si partnera/ partnerku, který se mému hudebnímu vzoru (idolu) podobá:

☐ A, ano
☐ B, ne
☒ C, můj hudební idol je opačného pohlaví, než o které se zajímám

Děkuji ti za vyplnění dotazníku.

Prosím o zodpovězení následujících otázek. Tento dotazník je anonymní, vyplňuj ho pravdivě a na základě své zkušenosti.

Petra Hanková, Technická univerzita v Liberci
dotazník pro diplomovou práci

Hudební idoly dětí školního věku

únor 2010

Správnou odpověď zakroužkuj a do prázdných řádků vepiš své odpovědi!!!

1. Jsem :

A) chlapec B) dívka

2. Bydlím v (město/obec) :

Jablonec v Podještědí

3. Kolik je ti let?

14

4. Mým největším koníčkem je:

A) hudba
B, sport
C, film
D, četba knih
E, počítače
F, nemám žádný koníček

5. Vzor (idol), který obdivuji:

A, je z oblasti, kterou jsem v předešlé otázce označil/a
B, je z jiné oblasti
C, nemám žádný vzor

6. Mým nejoblíbenějším hudebním stylem je:

A, vážná hudba	E, punk	I, house
B, pop music	F, rap	J, dechovka
C, big beat	G, hip hop	K, jazz
D, rock	H, techno	L, jiný styl

7. Pokud jsi na předcházející otázku odpověděl/a jiný styl, napiš který: _____

8. Při poslechu hudby:

☒ A, odpočívám	☒ D, zpívám
☐ B, tancuji	☐ E, učím se
☒ C, sním	☒ F, dělám jinou činnost

9. Pokud jsi v přecházející otázce zakroužkoval/a variantu F, napiš, jakou činnost při poslechu hudby děláš: uklízím

10. Mým hudebním vzorem (idolem) je: ☐ A, muž ☒ B, žena

11. Můj hudební vzor (idol) se během 3 let : ☐ A, změnil ☒ B, nezměnil

12. Zakroužkuj všechna tvrzení odpovídající tvému způsobu uctívání hudebního vzoru (idolu):

☐ A, kupuji si časopisy se svým hudebním idolem
☐ B, koukám na televizní pořady s ním
☒ C, navštěvuji jeho webové stránky a fotky na internetu
☐ D, věším si plakáty se svým hudebním idolem
☐ E, jsem ve fanklubu svého oblíbeného hudebního interpreta
☐ F, navštěvuji koncerty
☒ G, učím se texty a melodie písniček
☒ H, pouštím si písničky
☐ CH, oblékám se jako můj hudební idol
☐ I, kupuji si placky, trička a další předměty spojené s idolem
☐ J, mám podobné zájmy a názory jako můj hudební idol

13. Snažím se vybírat si partnera/ partnerku, který se mému hudebnímu vzoru (idolu) podobá:

☐ A, ano
☒ B, ne
☐ C, můj hudební idol je opačného pohlaví, než o které se zajímám

Děkuji ti za vyplnění dotazníku.

Prosím o zodpovězení následujících otázek. Tento dotazník je anonymní, vyplňuj ho pravdivě a na základě své zkušenosti.

Petra Hanková, Technická univerzita v Liberci
dotazník pro diplomovou práci

Hudební idoly dětí školního věku

únor 2010

Správnou odpověď zakroužkuj a do prázdných řádků vepiš své odpovědi!!!

1. Jsem :

A) chlapec ☒ B) dívka

2. Bydlím v (město/obec) :

Liberec

3. Kolik je ti let?

: 14 let

4. Mým největším koníčkem je:

☒ A, hudba
B, sport
C, film
D, četba knih
E, počítače
F, nemám žádný koníček

5. Vzor (idol), který obdivuji:

☒ A, je z oblasti, kterou jsem
v předešlé otázce označil/a
B, je z jiné oblasti
C, nemám žádný vzor

6. Mým nejoblíbenějším hudebním stylem je:

A, vážná hudba	E, punk	I, house
B, pop music	F, rap	J, dechovka
C, big beat	G, hip hop	☒ K, jazz
D, rock	H, techno	L, jiný styl

7. Pokud jsi na předcházející otázku odpověděl/a jiný styl, napiš který: _____

8. Při poslechu hudby:

A, odpočívám	D, zpívám
B, tancuji	E, učím se
C, sním	☒ F, dělám jinou činnost

9. Pokud jsi v přecházející otázce zakroužkoval/a variantu F, napiš, jakou činnost při poslechu hudby děláš:

ZKOUMÁM RYTMUS

10. Mým hudebním vzorem (idolem) je:

☒ A, muž	B, žena

11. Můj hudební vzor (idol) se během 3 let :

A, změnil	☒ B, nezměnil

12. Zakroužkuj všechna tvrzení odpovídající tvému způsobu uctívání hudebního vzoru (idolu):

A, kupuji si časopisy se svým hudebním idolem
B, koukám na televizní pořady s ním
C, navštěvuji jeho webové stránky a fotky na internetu
D, věším si plakáty se svým hudebním idolem
☒ E, jsem ve fanklubu svého oblíbeného hudebního interpreta
☒ F, navštěvuji koncerty
G, učím se texty a melodie písniček
☒ H, pouštím si písničky
CH, oblékám se jako můj hudební idol
I, kupuji si placky, trička a další předměty spojené s idolem
J, mám podobné zájmy a názory jako můj hudební idol

13. Snažím se vybírat si partnera/ partnerku, který se mému hudebnímu vzoru (idolu) podobá:

A, ano
☒ B, ne
C, můj hudební idol je opačného pohlaví, než o které se zajímám

Děkuji ti za vyplnění dotazníku.

Příloha č. 4: Rozhovor Dívka, 14 let ZŠ

Hudební idol je vzor z oblasti hudby, ke kterému jeho obdivovatelé vzhlížejí a který je jimi milován a obdivován. Hudebním idolem mnoha dětí a dospívajících byly svého času např. zpěváci ze skupiny The Kelly Family nebo v České republice skupina Lunatic. Dnes je to dle výsledků v hitparádách a anketách, ve kterých je dotazována veřejnost, např. Avril Lavigne, Tokio Hotel, nebo rapper 50 Cent. Z českých interpretů je to např. Lucie Vondráčková, Ewa Farná, skupiny Chinaski, Kabát, zpěváci Daniel Landa, Tomáš Klus nebo rapper Marpo.

1. Kdo je tvým hudebním idolem?

„Michael Jackson“

2. Hudebními idoly se v poslední době stali také účastníci soutěže Česko hledá Superstar a ČeskoSlovenská Superstar. Pokud jsi sledoval/a tuto soutěž, kdo byl tvým favoritem a proč?

„Ano, no Langerka se mi líbila.“

3. Někteří lidé, a často i sami účastníci, tvrdí, že tyto soutěže jsou pouze o vzhledu. Lidé podle nich zasílají hlasy pouze sympatickým, štíhlým a mladým lidem. Jak moc je pro tebe důležitý vzhled tvého oblíbeného zpěváka/zpěvačky?

„Taky někdy no. Zas aby se neoblíkal jako bezdomovec nebo něco takovýho.“

Takže kdyby se ti někdo líbil, jak zpívá, ale nelíbil by se ti vzhledově, tak bys ho neposlouchala?

„Ne. To rozhodně ne. Neposlouchala.“

4. Zpěvák/zpěvačka v písni zpívá určitý text. Záleží ti také na textu písně, nebo si vybíráš hudbu pouze podle melodie?

„Je pro mě důležitá melodie i text.“

Posloucháte i písničky, kterým nerozumíte?

„Jo, taky.“

5. Jakými přídavnými jmény bys charakterizoval/a svůj hudební idol?

„Tak je tanečně nadaný ,pak je hodně zajímavý,...má rytmické dovednosti a má hlavně nápad, je nápaditý.“

6. Chtěl/a bys být slavný/á jako tvůj hudební idol?

„To ne. To zas nese ohromnou zodpovědnost ...ale v menší míře by mi to nevadilo “

7. Byl/a bys ochoten/na kvůli tomu studovat i zpěv nebo hru na hudební nástroj?

„Já to budu studovat. Hru na hudební nástroj.“

8. Podle čeho bys poznal/a, že někdo poslouchá stejný styl hudby, který posloucháš ty, aniž by ti to řekl?

„Že poslouchá tu stejnou hudbu.“

A pokud by si tu hudbu neslyšela, poznala bys to např. podle oblečení?

„Že podle toho vypadá a jak komunikuje s těma lidma.“

Jak by tedy vypadal nebo komunikoval?

„Nevim, asi roušku by měl (smích).“

Nějaký jiný styl bys podle oblečení poznala?

„Jo, to určitě. Třeba hip hop nebo techno. Chodí divně, oblíká si kalhoty volný skoro až k zemi. Technaři maj velký sluchátka a kejvač hlavou když poslouchaj hudbu.“

9. Představ si, že ti tvůj hudební idol nabídl, aby si zpíval/a (tančil/a) v jeho skupině, s podmínkou, že přestaneš chodit do školy, abys jsi se zpívání (tancování) mohl/a věnovat naplno. Co bys udělal/a, kdyby rodiče/v domově byli proti, protože by chtěli, aby jsi chodil/a do školy?

„Já bych se s nim domluvila, jestli by to nešlo odložit, třeba za pět let.“

A kdyby to nešlo?

„Tak bych třeba na 2 roky šla a pak bych se sem vrátila.“

10. Kdyby tvůj idol na svých webových stránkách vyzval fanoušky ke společné pomoci lidem postiženým záplavami, jel/a bys s ním pomáhat také?

„Ne, kdyby to bylo úplně někde jinde tak ne.“

11. Představ si, že by tvého oblíbeného interpreta zatkla policie za držení a užívání drog. On by se k tomu přiznal, ale otevřeně by řekl, že by povolil užívání malého množství drog bez jakéhokoliv trestu. Souhlasil/a bys s jeho názorem?

„Nesouhlasila, ale zase bych ho poslouchala pořád dál.“

12. Pokud by ti rodiče/ v domově zakázali jít na koncert tvého oblíbeného zpěváka/zpěvačky, protože se v novinách dočetli, že jeho/její koncerty jsou často

plné erotických scén a texty písniček jsou vulgární, šel/šla bys přesto na koncert tajně?

„Jo, šla.(úsměv)“

13. Představ si, že kouříš před domem, kde se má konat koncert tvého oblíbeného interpreta. V ten moment prochází kolem on a vidí, jak kouříš. Zastaví se u tebe a řekne ti, že bys neměl/a kouřit, pokud jsi takhle mladý/á. Řekl by ti, že on sám nekouří, protože to škodí zdraví. Přestal/a a nebo omezil/a bys potom své kouření?

„To zase ovlivní názor toho druhýho. V tu chvíli bych to típla, ale dál bych asi kouřila. Kdyby mi to říkalo víc lidí tak možná jo, ale takhle ne.“

14. Obdivují tví kamarádi stejný hudební idol?

„Jo“

Příloha č. 5: Rozhovor Dívka, 15 let DD

Hudební idol je vzor z oblasti hudby, ke kterému jeho obdivovatelé vzhlížejí a který je jimi milován a obdivován. Hudebním idolem mnoha dětí a dospívajících byly svého času např. zpěváci ze skupiny The Kelly Family nebo v České republice skupina Lunatic. Dnes je to dle výsledků v hitparádách a anketách, ve kterých je dotazována veřejnost, např. Avril Lavigne, Tokio Hotel, nebo rapper 50 Cent. Z českých interpretů je to např. Lucie Vondráčková, Ewa Farná, skupiny Chinaski, Kabát, zpěváci Daniel Landa, Tomáš Klus nebo rapper Marpo.

1. Kdo je tvým hudebním idolem?

„Ciara“

2. Hudebními idoly se v poslední době stali také účastníci soutěže Česko hledá Superstar a ČeskoSlovenská Superstar. Pokud jsi sledoval/a tuto soutěž, kdo byl tvým favoritem a proč?

„Mě se líbil Sámer Issa. Je hlavně pěknej a hezky zpívá.“

3. Někteří lidé, a často i sami účastníci, tvrdí, že tyto soutěže jsou pouze o vzhledu. Lidé podle nich zasílají hlasy pouze sympatickým, štíhlým a mladým lidem. Jak moc je pro tebe důležitý vzhled tvého oblíbeného zpěváka/zpěvačky?

„Není“

4. Zpěvák/zpěvačka v písni zpívá určitý text. Záleží ti také na textu písně, nebo si vybíráš hudbu pouze podle melodie?

„Obojí je důležité“

5. Jakými přídavnými jmény bys charakterizoval/a svůj hudební idol?

„Hodná, hustá, bezchybná“

6. Chtěl/a bys být slavný/á jako tvůj hudební idol?

„No tak to určitě.“

7. Byl/a bys ochoten/na kvůli tomu studovat i zpěv nebo hru na hudební nástroj?

„Kvůli tomu bych byla ochotná udělat úplně cokoliv. To je prostě můj sen. Takhle tancovat a zpívat, ty jo, to je úplně nejvíc.“

8. Podle čeho bys poznal/a, že někdo poslouchá stejný styl hudby, který posloucháš ty, aniž by ti to řekl?

„Podle oblečení.“ (dívka poslouchá hip hop)

Co by takový člověk měl na sobě?

(stoupne si) „Tohle.“

Pokus se to oblečení popsat slovy.

„Dlouhý věci. Dlouhý mikiny, tepláky, hodně volný.“

Je nějaký jiný styl, který by si poznala podle oblečení?

„No tak určitě diskanty.(pohrdavý výraz) Ty by měly růžový hadry a byly by úlisný. Nebo emo styl. Ty maj propíchaný pusy, fetujou, maj patku na stranu, poškrábaný ruce.“

9. Představ si, že ti tvůj hudební idol nabídl, aby si zpíval/a (tančil/a) v jeho skupině, s podmínkou, že přestaneš chodit do školy, abys jsi se zpívání (tancování) mohl/a věnovat naplno. Co bys udělal/a, kdyby rodiče/v domově byli proti, protože by chtěli, aby jsi chodil/a do školy?

„No to hned, bez přemýšlení. Vzdala bych se prostě všeho, jen abych mohla tančit nebo zpívat. To je prostě můj život. Jééé, no to by bylo úplně něco, o čem se mi může jen zdát.“

10. Kdyby tvůj idol na svých webových stránkách vyzval fanoušky ke společné pomoci lidem postiženým záplavami, jel/a bys s ním pomáhat také?

„No kdyby tam byla ona du pomáhat hned taky.“

11. Představ si, že by tvého oblíbeného interpreta zatkla policie za držení a užívání drog. On by se k tomu přiznal, ale otevřeně by řekl, že by povolil užívání malého množství drog bez jakéhokoliv trestu. Souhlasil/a bys s jeho názorem?

„Jenom kdyby to byla tráva“

Takový je tvůj názor i nyní?

„Jo“

12. Pokud by ti rodiče/ v domově zakázali jít na koncert tvého oblíbeného zpěváka/zpěvačky, protože se v novinách dočetli, že jeho/její koncerty jsou často plné erotických scén a texty písniček jsou vulgární, šel/šla bys přesto na koncert tajně?

„Samo. Ani bych se nerozmýšlela, jela bych hned.“

13. Představ si, že kouříš před domem, kde se má konat koncert tvého oblíbeného interpreta. V ten moment prochází kolem on a vidí, jak kouříš. Zastaví se u tebe a řekne ti, že bys neměl/a kouřit, pokud jsi takhle mladý/á. Řekl by ti, že on sám nekouří, protože to škodí zdraví. Přestal/a nebo omezil/a bys potom své kouření?

(dlouho přemýšlí) *„Kdyby mi to řekla přímo ona, tak asi jo. Protože vždycky, když bych si chtěla zapálit, tak by se mi to vybavilo a možná by se mi pak i líp tancovalo a zpívalo... Jí to pomáhá asi taky.“*

14. Obdivují tví kamarádi stejný hudební idol?

„Ano“

Příloha č. 6 : Obrázky vyznavačů hudebních stylů

Emo styl

Zdroj: <http://ona.idnes.cz>

Zdroj: www.extrakrasa.cz

Zdroj: <http://emo-hair-style.blogspot.com/>

Hip hop

Zdroj: <http://www.oblectese.cz>, <http://www.hiphopkemp.cz>

Punk

Zdroj: www.zajimavosti.info

Disco

Zdroj: <http://ona.idnes.cz>, <http://fotocommunity.com>

